mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1971 METAI

SAUSIO MĖNESIO 2 D. / JANUARY 2, 1971
PART TWO NR. 1 (1)

Šiame numery

DĖMESIO KULTŪRINEI DABARČIAI NAUJUOSE METUOSE.
ISTORIKAS IR LITERATŪROS KRITIKAS KALBASI.
APIE LONDONO TEATRUS SEPTYNIŲ DIENŲ ĮSPŪDŽIUOSE.
JONO AISČIO EILĖRAŠTIS.
PASKUTINĖS MYKOLO KRUPAVIČIAUS GYVENIMO DIENOS.
TEATRO JUBILIEJUS ATŠVĘSTAS PREMJERA.
PRIEMIESTYJE NESAUGU, BET ĮDOMU.
PRAEITIES KULTŪRŲ ATSPINDĖJIMAS PASAKOSE.
NAUJI LEIDINIAI.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
FILMŲ ĮVAIRUMAI.
SPYGLIAI IR DYGLIAI.

ISTORIKAS IR LITERATŪROS KRITIKAS KALBASI

Arnoldas Toynbee yra viena žymiausių ir spalvingiausių dvidešimtojo amžiaus amenybių. Gimė 1889 Londone. Universitetinius mokslus išėjo Oksforde. Po to ilgesnį laiką profesoriavo Londono universitete, dėstydamas graikų kalbą, literatūrą bei istoriją. Labai gerai mokėdamas lotynų ir graikų kalbas, jis yra kūręs tomis kalbomis net eilėraščių. Jis negali būti be knygų skaitymo. Nuolat nešiojasi su savimi Goethės "Faustą". Nemėgsta televizijos, nes ji daranti žmonėms daugiau blogo negu gero.

Toynbee pasidarė garsus visame pasauly, kai tarp 1934 ir 1954 metų pasirodė jo knyga "Study of History", susidedanti iš dešimties tomų. Kiek vėliau ji buvo papildyta dar dviem tomais. Šiame veikale jis bandė atskleisti dėsnius, lemiančius kultūrų bei civilizacijų augimą ir žlugimą. Beveik prieš penkiasdešimt metų tą pačią temą (tik žymiai siauriau) yra gvildenęs ir vokiečių istoriografas Osvaldas Spengleris, kurio knyga "Vakarų žlugimas" iki šiol tebėra reikšminga.

Arnoldas Toynbee yra nepaprastas eruditas humanitariniuose, visuomeniniuose bei istorijos moksluose. Tai bene pats kritiškiausias šių laikų protas: tai rodo vėliau parašytos jo knygos, o ypač "A Dialogue across a Generation", kuriame jis veda pokalbį su savo sūnumi Pilypu Toynbee, gimusiu 1916. Pastarasis yra literatūros kritikas ir romanistas. Žemiau duodame ištraukų, subjektyviai parinktų iš minėto dialogo.

Adomas Galdikas — Kelias į Naujuosius Metus (Iš ruošiamos monografijos) — Nuotrauka V. Maželio

Pilypas: Ar tikite Dievą?

Arnoldas: Aš tikiu Dievą, jeigu į šį tikėjimą Dievu įjungiami indų ir kinų tikėjimai. Bet manau, kad dauguma krikščionių, žydų bei mohametonų su tuo negalėtų sutikti ir sakytų, kad tai netikras tikėjimas. Aš labai tvirtai tikiu, kad žmogiškosios būtybės nėra aukščiausia būties forma visatoje ir kad mes nesame kūrinijos viešpačiai... Aš tikiu į aukštesnę už žmogų būtį visatoje.

Pilypas: Kokiame tikėjime jūs buvote išauklėtas?

Arnoldas: Anglikonų Bažnyčioje, atseit protestantiškoje krikščionybėje.

Pilypas: Atsimenu, kad jūs daugiau ar mažiau buvote agnostikas, kai aš buvau dar vaikas.

Arnoldas: Iš tikro, aš niekad nebuvau karingas agnostikas.

Pilypas: Ar tada jūs melsdavotės?

Arnoldas: Taip. Kartais ir dabar vis dar meldžiuos.

Pilypas: Ar buvo toks laikas, kada galvojote pasidaryti katalikų Bažnyčios nariu?

Arnoldas: Taip. Po to, kai tavo motina perėjo į katalikų Bažnyčią.

Pilypas: Na, o kas jus nuo to sulaikė?

Arnoldas: Mane nuo to atbaidė dogma...

Pilypas: Jeigu jums reikėtų pasirinkti vieną knygą iš S. Testamento, tad kurią labiausiai vertintumėte? Ar Jobo?

Arnoldas: Ne. Manau, kad pasirinkčiau Izają.

Pilypas: O kokią ypatingą vertę jai priskiriate?

Arnoldas: Kentėjimo vertę, pozityvią kentėjimo vertę...

•

Pilypas: Ar jūsų moralinis nusistatymas yra labai pakitęs gyvenimo bėgy?

Arnoldas: Pasiliko toks pat. Manau, kad mano moraliniai principai yra daugiau ar mažiau tradiciniai, tokie, kuriuose mes esame gimę.

Pilypas: Ar jūs buvote griežtai auklėtas moralės srityje?

Arnoldas: Taip, buvau. Ypačra kalti tinginyste, nors jie prie griežtai seksualinės moralės prasme... Supratimo, kas gera ir kas bloga, yra daug variacijų, bet aš manau, kad pagrindinė sąvoka o, kas gera ir kas bloga, yra esminis dalykas žmogaus buvimui ir pripažinimui, kad kas nors kitas irgi yra žmogus... Visuose žmonių santykiuose slypi moralinis aspektas. Seksualiniuose santykiuose, kaip ir bet kuriuose kituose, mes darome antrajai pusei arba žalą, arba gerą. Tai esmingiausias dalykas visokiuose žmogaus santykiuose. O kur daroma bloga ar gera, ten būtinai turima reikalo su morale. Todėl seksualiniai santykiai negali būti už moralės ribų...

Pilypas: Aš esu bandęs sudaryti mirtinųjų nuodėmių sąrašą, koks buvo nustatytas Viduriniais Amžiais. Ką užrašiau, buvo: tinginystė, smaguriavimas, pyktis, pavydas, geismas, arba aistra.

Arnoldas: Jūs vieną praleidote.

Pilypas: Praleidau puikybę, kuri, sakoma, pati didžiausia iš jų.

Arnoldas: Krikščionys sako, kad iš visų nuodėmių puikybė yra pati blogiausia, nes... ji uždaro duris atgailai... Puikybė — tai galvojimas, kad jūs esate visatos centras, kad viskas apie jus sukasi; o taip galvoti visiškai klaidinga tiek intelektualiniu, tiek moraliniu atžvilgiais.

Pilypas: O dabar tinginystė... Aš manau, kad tinginystė iš tikro reiškia tam tikrą nusivylimą gyvenimu; blogiausiu atveju, ji reiškia smalsumo trūkumą, geismo trūkumą.

Arnoldas: Aš dažnai priešinausi smalsumo trūkumui... Visi žinome, kad kūryba, ypač rašymas, intelektualine prasme, yra skausmingas vyksmas ir labai sunkus darbas. Ir aš manau, kad kai kurie eruditai... niekad negali prisėsti prie rašymo, iš tikro yra to ir neprisipažįsta. Aš randu, kad tai morališkai ir intelektuališkai yra negarbinga. Esu pažinęs eruditų, kurie nusinešė į kapus didelį žinių bagažą; kaip tik iš tinginystės ar bailumo jie atidėliojo rašymą iki mirties, kol pasirodė, kad tai jau per vėlu.

Pilypas: Ką jūs galvojate apie smaguriavimą?

Arnoldas: Daugely kraštų, kur yra alkanų žmonių, pastebėjau, kad kai kas... valgo labai daug ir kelia net puotas... Tokioje visuomenėje smaguriavimas yra yda.

Pilypas: O pyktis?

Arnoldas: Jaučiu, kad jis yra nuodėmė. Iš tikro aš negaliu gerai jaustis prieš visatą ir Dievą tol, kol manyje yra priešiškumas kitam asmeniui...

Pilypas: O pavydas?

Arnoldas: Iš tikrųjų aš nesu gundomas pavydo... Kam švaistyti laiką pavydui, jei aš noriu atlikti tą ar kitą dalyką ir jei manau, kad tie dalykai vertingi...

Pilypas: Mes abu esame labai laimingi, nes daugiau ar mažiau turėjome tokius darbus, kokių norėjome... Devyniasdešimt procentų žmonių laiko savo darbą tik našta, kurią reikia nusimesti; tuo tarpu mudviejų darbas... yra drauge ir poilsis bei pramoga.

Arnoldas: Negalėčiau įsivaizduoti esąs kitokioje padėtyje.

Pilypas: Su geismu daugiau ar mažiau susidūrėme, kalbėdami apie seksualinę moralę.

Arnoldas: Stebėdamas nuosavybės ar savasties kaupimo aistrą, aš jaučiuosi truputį jos įžeistas. Neseniai buvau nuvežtas pasižiūrėti vienų ekskaraliaus rūmų Egipte. Šlykštus sukaupimas savasties ir daiktų, kai visame krašte viešpatavo toks neturtas, buvo tiesiog įžeidžiantis... Toks geis-

(Nukelta į 4 pusl.)

Dėmesio kultūrinei dabarčiai Naujuose Metuose

Yra istorijos mokslas, liečiantis praeitį, yra ir tikėtinos ar netikėtinos pranašystės, liečiančios ateitį. Kuria tad kryptimi turėtų eiti visas mūsų išeivijos kultūrinio gyvenimo rūpestis: praeitin, ar ateitin? Atsakymas trumpas: nei viena, nei kita užsimintąja kryptimi. **Reikia labiausia rūpintis, kad iki maksimumo būtų išnaudota dabartis, visas dar turimas kūrybinis dabarties potencialas.** Ji vaisingai išnaudojus, ir istorijai bus palikta faktų, apie kuriuos ji mielai kalbės, ir ateičiai bus pastatyti pamatai, ant kurių ji vėl galės tvirtai kaupti savosios dienos duoklę.

O naujųjų ir senųjų metų sąvartoje apie šitai pamąstyti labiausiai ir tiktų. Ir ne tik čia laikraštyje, bet ir bendruomeniniuos įvairių valdybų posėdžiuos, ir fondų pelno skirstymo komisijose, ir kultūrinių įvykių planuotojų pašnekesiuos, ir pavienių šviesuolių mecenatiškuos apmąstymuos.

Temos išeities tašku tebūna tik ką pasibaigusių 1970 metų kultūrinio-kūrybinio darbo rezultatai. Daugeliu atžvilgių tai nebuvo metai, dėl kurių kultūrinio derliaus mes turėtume nusiminti. Atvirkščiai, tai buvo metai, kuriuose mūsų čionykštis kultūrinis gajumas dar nė vienu laiptu nesmuktelėjo žemyn. O sakysim, knygų leidyboje 1970-tieji ir kokybe ir kiekybe bus prašokę net visą eilę praėjusių. Ypač reikia džiaugtis tuo, kad periodinėje spaudoje dažniau ėmė rodytis pačių jauniausiųjų literatų plunksnos. Laikytasi maždaug toje pat aukštumoje ir kitose kultūrinio gyvenimo srityse, vis dėlto ne tik planuotų, bet ir partizaniškų šoktelėjimų aukštyn pasigendant. O tokių šviesių ir puikiai pavykusių rezultatų, kaip, sakysim, Čiurlionio "Jūros" pastatymas ateitininkijos jubiliejiniame kongrese, galėjo būti ir daugiau, turint minty tegu ir mūsų teatrinių pastangų jau kone tradicinį snūduriavimą net jubiliejiniuos lietuviškos scenos metuose.

Čia pat kyla klausimas: ar galima aplamai išeiviškose kultūrinio gyvenimo sąlygose dar tikėtis kokio nors švystelėjančio pagerėjimo? Manytume, kad galima, nors ir ne kokia nepertraukiamo, nuolatinio kilimo prasme. Svarbiausia būti dabarties realistais, neįklimpstant neišlipamai į praeitį ir neužsiplėšiant iki sparnų nudegimo ateities saulėn.

Tad pagrindinis išeivijos kultūrinio gyvenimo planavimas turėtų kaip tik remtis dabartimi. Reikėtų visiems žinoti, kad išeivijos kūrybinis potencialas dabar mūsuose yra aukščiausiame laipsnyje, kol dar karščiais netapo visi gausūs 35-65 metų mūsų rašytojai, muzikai ir įvairių lituanistinių sričių mokslininkai. Nors ir labai skaudama širdimi, bet vis tiek turime sutikti, kad ateityje išeivijos lietuviškojo pamušalo kultūrinė-kūrybinė galia mažės, kad čia gimstančios ir ateinančios kartos (neapgaudinėkime savęs!) jau neturės tiek to parako, kuris dar pakankamai stipriai sprogsta ir liepsnoja dabartyje.

Tiesa, politinėje laisvės kovų srityje (o be kultūrinio užnugario ir jų nelaimėsime) jaunosios ir dar būsiančios čionykštės lietuvijos kartos sugebės reikštis gal net geriau už įvairius šiandieninius veiksnius: jaunieji šio krašto aplinkoje visur jausis kaip žuvys vandenyje, jiems bus daug

(Nukelta į 2 psl.)

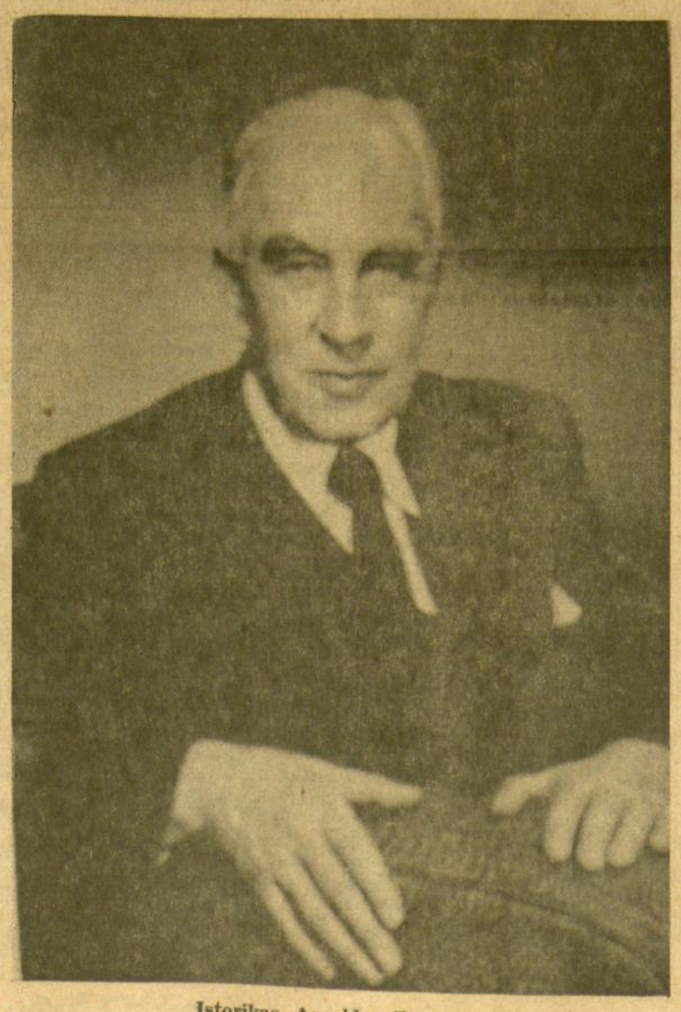

Istorikas Arnoldas Toynbee

Laiškai iš kelionių

LONDONO TEATRUOSE

Septynių dienų įspūdžiai

ST. MERINGIS

Gal ir trafaretinės mintys apie anglų sostinę, bet kiek savaip nuspalvintos.

Sakoma, kad Londonas yra žymus lietingu rudens nusiteikimu ir garsus rūkais. Tikrovė tačiau atnešė nešaltą orą ir visiškai be kritulių savaitę. Kuklus rūkelis, tiesa, tepasirodė tik vieną ankstyvą rytmetį ir bematant išnyko. Gaila, bet nei apie darganą, nei apie ūkanotą aplinką šnekėti neteks. Nors tai gal ir padarytų rašinį įdomesnį.

Aštuonių ar devynių milijonų gyventojų anglų sostinė, pirmą sykį lankoma, nuteikia rimtai. Karo nuostoliai išlyginti, įvairiausių bombų sugriauti kvartalai pasipuošė naujoviškesnio pavidalo pastatais. Susisiekimas puikus, taksi visiškai nebrangūs, dviaukščiai autobusai kursuoja tvarkingai, požeminių traukinių stotyse švaru ir gerai nuteikia tobula jų ventiliacija. Žmonės visur paslaugūs, jokio suktumui polinkio nepastebėjau. Pragyvenimas dirbantiesiems nėra, regis, lengvas, bet nusiskundimų nesu girdėjęs. Atvykėlį parbloškia paini monetarinė sistema: prie ankstyvesnių metalinių pinigų yra prisidėjusios ir naujos, decimalinei sistemai paruošiamos monetos. Pirmom dviem dienom atkišdavu tų metalo gabalėlių pilną saują: imkit kiek reikia. Ir, anglų garbei, tenka pripažinti: niekas nenusukdavo, nepasinaudodavo. Prie monetarinio painumo pripratęs, įsitikinau.

Londone, be kitų stebuklingų dalykų, pilna istorijos. Ir Westminsterio abatija ir senasis Londonas su šv. Povilo didinga bažnyčia bei Tower'io tvirtove (apie visa tai lengva sužinoti iš gausių spaudinių) —kiekvienam žingsnyje visa tai ir atgaivina anglų praeitį, kelia viešpatavimo didybės prisiminimus, budina pelenais virtusius valdovus, betgi didingais antkapiais atžymėtus. Tik šitokie turisto pasakojimai neįtelpa į šio rašinio temą. Jie neapims ir meno įstaigų ar kitų kultūrinių centrų apibūdinimų.

Londonas — parkų didmiestis. Kai medžiai yra numetę žalumą, gali tik vaizduotis, kokia tai sostinės puošmena, kokia miestelėnams atgaiva ir koks eiliniam žmogui džiaugamas čia vasarą.

Tuomi introdukciją baigdamas, neslepiu vizito malonių prisiminimų. Dargi susitikimų su lietuviais rašytojais Vladu Šlaitu ir Kaziu Barėnu ir niujorkiete Birute Paprockiene, atvykusia čia studijoms.

Londono teatrinis pulsas. Scenos menas — būtinybė. Pastatų senumas ir aktoriaus dominavimas. Dramaturgijos žiūrovų skoniui reveransai, klasikos puoselėjimas ir amerikinių moderniųjų muzikinių veikalų importas.

Jei kas turėtų noro, reikalo ar stimulo pagyventi vis naujais bei įvairaus turinio Londono spektakliais, kas vakarą ar popietėmis kasdien juos lankydamas gali skirti tam mažiausia septynių savaičių laiką. Tik toks terminas pasirodytų pakankamas.

Anglų scena — masių potroškis ir būtinumas. Iš seno į teatrą įpratę, Londono gyventojai, atrodo, be teatro kasdienybės neįsivaizduoja. Į vaidinimus eina paprasti žmonės, nes jų veidai ir apranga rodo socialinę padėtį. Rinktiniams žiūrovams būna, aišku, kitokie spektakliai. bet daugumą teatrų lanko vadinamoji "pilkoji" minia. Suprantama, kad toji publika savaip diktuoja ir repertuaro pasirinkimą, tuo būdu nestinga ir kriminalinės tendencijos ar detektyvinio turinio pjesių bei pramoginių komedijų. Nors teatrų dauguma praktikuoja problemų, naujų idėjų ar modernios interpretacijos sceninį veiksmą.

Neieškokime Londone puošnių teatrinių foyer žodinio teatro senose ir aukštose patalpose, moterims čia ne vieta rodyti naujus tualetus ir žibėti brangenybėms. Tam yra operos ir baleto teatrai. Šiaip išorės kuklumas ir net archaiškumas — nuolat lankytojus lydįs palydovas, tai įprastinė optinė realybė. Spektaklių apipavidalinimas paprastai būna irgi senoviškas. Scenoje dominuoja veikalas, jo konstrukcija ir visada tobula aktorių vaidyba. Išorės blizgėjimu nieks nestebina.

Londono scenose, kad ir trumpo lankymosi metu, neteko stebėti blogų aktorių. Net ir jaunieji, kad ir mažiau patyrę, siekia ir rodo realistinės ar kitoniškos sceninės interpretacijos pagirtiną nugalėjimą.

Šiuo metu Šekspyro kūrybos mėgėjui Londone yra progų pamatyti "Venecijos pirklį", "Linksmas Vindzoro moteris", "Saikas už saiką", "Ričardą III", "Karalių Džoną", "Du džentelemenus iš Veronos". Amerikinė madinga muzikinė scena yra importavusi "Fiddler on the Roof", "Hair", "Oh! Calcutta" ir dar priedui linksmą "Promises, promises". Užtinkame ir kitokio iš Amerikos repertuaro.

Sezono stiprybė — Harold Pinter'io pastatymas James Joyce "Exiles" veikalo, **"Abelard and Heloise"** spektaklis, Old Vic-(Naciolinio) teatro **"The White Devil", "Home and Beauty", "Hedda Gabler"** ir **"Venecijos pirklio"** (deja, be sergančio Olivier) vaidinimai.

Old ir Young Vic teatrai turi skirtingus siekius, bet lygiagrečiai atstovauja anglų scenos aukštajam tikslui. Jaunųjų kūrybingumas ir subrendusių meistriškumas. Apie Hedda Gabler, Bergmanui režisuojant.

Nacionalinis Old Vic teatras dėl savo lygio yra visame pasauly žinomas. Prie jo atskiroje, netolimoje patalpoje prisiglaudė eksperimentinis Young Vic teatrėlis, (apie kurį jau esu kultūriniame priede prašnekęs) — jaunų scenos jėgų brendimo laboratorija, naujų teatrinių formų ieškojimo bazė. Abiejų teatrų meno vadovas garsusis Laurence Olivier.

Nacionalinio teatro siekimus bei pastangas moraliai remia dešimties autoritetingų asmenų iš visuomenės, meno ir mokslo atstovų valdyba.

Kiek Young Vic, pvz., rišasi su Old Vic, jau galima spręsti iš to, kad vestibiulyje, šalia Old Vic kasos, yra speciali bilietams į Young Vic spektaklius pardavinėti atskira kasa, kur gaunama ir to jaunųjų teatro veikimą ryškinanti bei kita scenine tematika literatūra.

Abu teatrai turi kavines, kurios atidaromos valandą prieš vaidinimo pradžią, ten veikia šaltų užkandžių bufetas, galima gauti kavos, arbatos. Gi Old Vic laiko dar ir karštų patiekalų viršutiniamas aukštams užkandinę.

Vestibiulyje parduodamos teatro dar bus atvaizduojančios knygos, įvykusių spektaklių afišos bei programos. Jų tarpe ir "Old Vic 1968" knyga, išleistą savųjų teatrinių rūmų 150 metų sukakčiai atžymėti.

Old Vic spektakliams bilietai visada būna išparduoti; publikoje ir jaunimas ir vyresnio amžiaus labiau intelektualūs žmonės. O pats teatras, būdamas akademinio pobūdžio, deramai reprezentuoja anglų scenos stiprybę ir nenusilpstantį jos veržlumą.

Švedų režisierius Ingmar Bergman, daugeliui mūsų jau pažįstamas iš meniniai ryškių filmų pastatymų, savo tėvynėje yra žinomas ne vien kaip filminis, apie 50-ties teatrinių veikalų režisierius, bet ir kaip sėkmingas 8 pjesių dramaturgas.

H. Ibseno "Hėdda Gabler" teatrinis režisūrinis darbas, yra pirmas, kurį Bergman dirbo su svetimą kalbą vartojusiais aktoriais. Repeticijose jam talkininkavo specialiai priskirti vertėjai.

"Hedda Gabler" spektakliui uždanga nenaudojama. Tai kartais praktikuojama ir kituose teatruose. Dailininko Mago apipavidalinimas konstruktyvus, kiek stilizuotas, tas pats visam veikalui. Pastumiama širma atstoja kitą kambarį, naudojama kontrastinėms nuotaikoms paryškinti, veiksmo iš pasalų sekimas ir pan. Vartojami tik patys būtiniausi baldai, dominuoja centrinė sofa, kurioje ir centralizuojasi veikalo akcija. Veik įsivaizduojamas dešinėje nuo aktorių veidrodis, kuriame lyg ir atsispindi Heddos neramybė. Ir į kurį žiūrėdama, finale ji nusišauna. Scenos kairėje, kulisoje, — kambario ar nematomos spintos pratęsimas. Viskas koncentruojasi aktorių meistriškoje vaidyboje.

Ingmar Bergman spektaklio pradžioje duoda gal net per ilgą Heddos Gabler - Tesmanienės pergyvenimų ekspoziciją: jos pasibiaurėjimo aplinka ir nevilties tragišką būseną. Tačiau tai nekenkia, verčiau paruošia žiūrovus tolimesnei veiksmo eigai.

Heddą Gabler vaidina jau nebe jauna, betgi giliai emocionali aktorė Maggie Smith. Jos interpretacija jau rado atgarsio tiek europinėje, lygiai ir amerikinėje spaudoje. Nepaprastai stiprūs Jeremy Brett (George Tesman, Heddos vyras, nesėkmingas mokslininkas), John Moffat (teisėjas Brack), Robert Stephens (save netvarkingu gyvenimu žudąs talentingas Loevborg) ir pastarąjį įsimylėjusi jo darbo kantri talkininkė Ponia Elsved (aktorė Sheila Reid).

Didelį įspūdį daro, kai Hedda židiny (sufleriaus būdelėje!) veidu į publiką degina Loevborgo knygos rankraštį, kad tuo padėtų savo negabiam vyrui. Yra ir kitų neužmirštamų momentų. Tai yra retas spektaklis.

Hedda Gabler - Maggie Smith ir George Tesman - Jeremy Brett. Old Wic "Hedda Gabler" pastatyme. Režisierius Ingmar Bergman, kooperuojant Stockholmo "Kungliga Dramatiska Teateru".

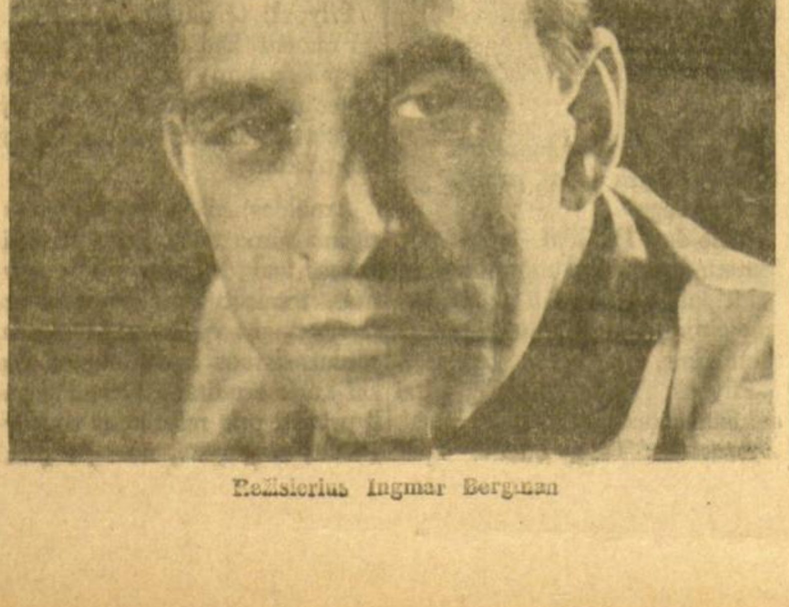

Režisierius Ingmar Bergman

Kertinė Paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

lengviau pasirinkti veiksmingesnius metodus ir tiksliau pataikyti į taikinius. Kas kita kultūrinėje kūryboje, kur būtina visa asmenybės dvasia įaugti į savo tautos kultūrinį (ypač kalbinį) dirvožemį, kad rezultatas būtų dėmesio vertas ir jo užtektų net ateičiai. O vargu ar čia gimusios ir subrendusios lietuvijos kartos jau beįstengs į tą dirvožemį pakankamai giliai suleisti šaknis? Nebent čia mes būtume visų ligšiolinių išeivijų istorijoje tikra unikuminė išimtis? Kuo vargu ar galime tikėti.

Šitaip paviršutiniškąjį mūsų entuziazmą pritemdant, dar nereiškia, kad išeivijos ateityje jau negalės atsirasti vienas kitas, didesnio dėmesio vertas rašytojas ar šiaip gilesnius pėdsakus paliekantis kultūrininkas. Jų dar galės būti pavienių, kaip, sakysim, ir 18-tame šimtmetyje buvo toks vienišasis, lygiai ne kokioje mūsų kultūrinio klestėjimo epochoje atsiradęs, Kristijonas Donelaitis. Bet jiems atsirasti ir subręsti sąlygos išeivijoje vis sunkės ir sunkės.

Šiandien jų mes savo tarpe dar turime didelį kiekį. Reikia tik visų bendru moraliniu ir materialiniu rūpesčiu sudaryti jiems užnugarį reikštis. Tad ir šiuose ir visoje eilėje artimiausių metų kultūrinis mūsų dėmesys tebūna nukreiptas į dabartį, žinant, kad indėlis dabartin yra ir pats tikrasis ateities užtikrinimas ir tuo pačiu tautos istorijos kūrimas.

k.brd.

Vaidinimas eina be uždangos, tik užgesinant šviesas ar jas nukeliant į veiksmo vietą. Susidaro akcijos vientisumas, jos tikslingas į svarbumą koncentravimas.

Spektaklis turi tik vieną pertrauką. Tai jau dažnai praktikuojama anglų ir kituose Europos teatruose.

Apie kitus matytus spektaklius. Apipavidalinimo paprastumas. Baigiamos sentencijos.

Susidarė įspūdis, kad du dalykai Londono žiūrovui būna patys svarbiausi: dėmesį pagaunąs veikalas ir aktorių vaidyba. St. Martin's teatre veikale "Sleuth" faktiškai tevaidina tik du aktoriai Paul Rogers ir Donald Donnelly. Pastarasis dar neatpažįstamai impersonuoja girtą policijos inspektorių. O kokia vaidybos įtampa, koks intrigos pynimas!

Queen's teatre su pasisekimu kartojamas Barry England'o "Conduct unbecoming". Veiksmas — 1880 metais Indijoje, kai jaunas leitenantas būna pakaltintas nepadoriu su moterim elgesiu ir kur kitas leitenantas, paskirtas kariuomenės teismo advokatu, jį sėkmingai apgina, iškeldamas tikrus incidento kaltininkus.

Westminster teatro (moderniuose rūmuose!) vaidinama turiniu naivi socialinė pjesė "The Forgotten Factor", kurioje per lengvai išsprendžiama darbdavio ir dirbančiųjų problema. O žiūrovai vis dėlto lieka patenkinti, matydami kad dalykai taip lengvai susitvarko.

Įspėju: nelaukite Londone moderniškų teatrų, nesitikėkit ploti dekoracijoms. Salės yra dažniausiai archaiškos, teatro pastatai atskiriami vien reklamine iliuminacija, įsispraudę tarp kitų namų. Apipavidalinimas papras-

(Nukelta į 6 pusl.)

Tel. ofiso HE 4-5849. rez. 388-2233
DR. PETER T BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm. ketv. 1 iki 7 popiet; antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9: antrad. ir penktad 10-4: šeštad. 10-2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
GRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN EISINAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6132 S. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų - rezid. — PRospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Ofiso ir buto tel. OLympic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

DR. ALG. KAVALIŪNAS
5540 S. Pulaski Rd.
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
Valandos pagal susitarimą
Skambint 585-2525
Telef. veikia 24 val.

Tel. — REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvis gydytojas)
3925 W. 59 Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12—4 val. p. p. 6—8 val. vak., šeštad. 12—2 val. p. p. trečiad. uždaryta.

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečiad. uždaryta . Ligoniai priimami susitarus
Ofiso telefonas: PR 8-3229.
Rez. telef. WAlbrook 5-5076

Rezid. Telef. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą, jei neatsiliepia skambinti 374-8012

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Val.: kasdien nuo 6—8 val. vakaro Šeštadieniais 2—4 vak.
Trečiad. ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir Šlapumo Takų Chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., kevirt. ir penkt nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6—8 val. vakare. Trečiad, nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasden —3 val. ir 6—8 val. vak. išskyrus trečiadienius
Šeštadieniais 12 iki 4 popiet

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef HEmlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773. Rez. PR 6-4732
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Priima tik susitarus
Valandos pirmad., ketv. 5—8 val., antrad. 2—4 val.

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Pirm. ir penkt. 2 — 8 p. p.
Antr. ir ketv. 9 — 11 v. r.
r 4—8 p. p. Šeštad. 9 v. r. iki 12 d.

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
5159 South Damen [illegible]
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
Valandos tik pagal susitarimą.
Trečiadieniais uždaryta

Telef. — 423-2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 South Kedzie Avenue
Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. 8 v. r. iki 9 v. v. Treč. ir šeštad. 8 v. r. iki 3 val. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Tel. 737-2290: ofiso ir rezidencijos
Priima ligonius tiktai susitarus — (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslės ir Prostato CHIRURGIJA
Ofisas 2656 W. 63rd St.
Val.: antrad. nuo 1 - 4 popiet. ketvirtad. nuo 5 - 7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; Rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. GRovelhill 6-0617
Valandos: pirm. ir ket. nuo 12 val iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p.p ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas 925-82996
Valandos: 2—8 v. v., penktad. 10—12 v. r., 2-8 v. vak. Šeštad. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Priiminėja ligonius tik susitarus
Val. 2—4 p. p. ir 6—8 val. vak. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 South Albany Avenue
Val.: pirm., antrad., ketv. 6—8 val vak., penkt. ir šeštad. 2—4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val.: 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4850
Val.: pirmad., antrad., penktad 1-4 ir 6-8 v. v. ketvirt. 6-8 v. vakaro. Šeštadieniais 11-1 val. popiet.

Paskutinės M. Krupavičiaus gyvenimo dienos

JUOZAS PRUNSKIS

Ryžtingas socialinės lygybės ir gerovės ieškotojas Lietuvoje, pravedant žemės reformą, krikščioniškosios demokratijos idealų skleidėjas, gilaus pasišventimo valstybininkas, uolus darbuotojas išlaisvinimo fronte išeivijoje, vienas iš pirmaujančių kalbėtojų, daugelio knygų autorius, ryžtingas lietuvybės teisių gynėjas Mykolas Krupavičius visada pasiliks gyvas Lietuvos istorijoje.

Bet ir patys didieji žmonės gyvenimo saulėleidyje tampa gęstančių jėgų ligos kankiniai. Tačiau ir tada jie mums pasilieka mieli ir brangūs, ir apie tas jų paskutines sutemų valandas mes norime daugiau žinoti.

Visa eilė geraširdžių žmonių buvo taip arti užgęstančio veržlios energijos ugniakalnio. Jų paliudijimus surinkę čia ir perteikiame.

"Apie save nepasakosiu..."

Kai prel. Krupavičius atsikėlė į Cicero, jį kas savaitę aplankydavo Petras Maldeikis, o prelato sveikatai silpnėjant — lankydavo beveik kasdien.

— Nepažinau jo iš arčiau, kai buvo sveikas, darbingas žmogus, o jau čia atsikėlęs — buvo liguistas, — pasakoja Maldeikis. — Kol buvo stipresnis, aptardavome įvairias problemas, daugiau paliečiant praeitį.

P. Maldeikis buvo beplanuojąs rinkti medžiagą jo biografijai. Iš tolo ėmė klausinėti, tačiau prelatas griežtai pareiškė — apie save nepasakos. P. Maldeikis bandė atsilankydamas taip nežymiai išpešti vieną, kitą faktą, epizodą iš jo gyvenimo. Prelatas tai pajutęs pabrėžtinai pažymėjo: "Aš gi sakiau, kad nieko nepasakosiu".

Paskutiniu metu tarpais prelatas blogai jausdavosi. Tada tardavo, kad šiandien neturi ko pasakyti, ir per keletą minučių bendravimas baigdavosi.

Atjautė lankytojus

P. Maldeikis turėjo prel. Krupavičiaus raktą. Kartais užėjęs rasdavo prelatą miegantį. Žinodamas, kad nakčia ligonis tarpais negali užmigti, P. Maldeikis palikdavo jį nežadinęs. Apie tai patyręs, prelatas išbardavo, kad jo neprikėlęs. Kartais radęs prelatą užmigusį, P. Maldeikis pasėdėdavo prie jo, kol pabus. Čia ir vėl išgirsdavo papeikimą — kodėl gi gaišo nepažadindamas.

Prel. Krupavičius, kiek galėdamas, siekė nei vieno neapsunkinti. Kartais jau ligos daugiau apimtam, jam reikėdavo keletos minučių, kol galėjo atsistoti, bet kol galėjo, pagalbos neprašė.

Prieš mirtį norėjo vykt į Vliko sesiją

— Jo asmenybė buvo taip tvirta, nusistovėjusi, — pasakoja P. Maldeikis, — kad jokioms įtakoms iš šalies nepasiduodavo.

Kai sužinojo, kad Vliko sesija vyks Chicagoje, labai ja interesavosi. Maždaug keturias dienas prieš mirtį jis prašė jį vežti iš ligoninės į Vliko sesiją.

Skausmų iškankintas

Jo liga buvo labai skaudi, — pasakojo P. Maldeikis. — Vos tik prilieti jo ranką ar koją, jau jam tuoj skauda. Skausmų buvo tiek iškankintas, kad mirties nei kiek nebijojo. O tačiau norėjo pasilikt savarankus. Buvo atvažiavęs aplankyti vysk. Brizgys. Kalbinome vykti į ligoninę, bet ligonis norėjo pasilikti namuose.

Pasiūlydavo "rupūžinės"

Prelatas buvo vaišingas. Jei žinojo, kad kas nebijo gurkšnio, pasiūlydavo, kaip jis vadindavo, "rupūžinės". Gal tai dieną prieš mirtį buvo pas jį apsilankę prof. B. Vitkus, dr. Rugienė, P. Spetyla. Prelatas atsikėlęs dar juos pavaišino "rupūžine".

P. Maldeikis su J. Saku ligonį nuveždavo pas dr. Muensterį. Pabaigus medicininką reikalą, prelatas prašydavo nuvežti į lietuvišką restoraną, kur būtinai pats pietus "fundydavo" ji pas gydytoją nuvežusiems.

Rūpestingai gydomas

Ypač nuoširdžiai prelatu rūpinosi dr. Rugienė. Atveždavo ir dr. Adomavičių, kuris atgabendavo vaistų, vitaminų, atlikdavo įvairius medicininius patarnavimus.

Prelatas ne visada pasiduodavo medikų sugestijoms, tardamas "Aš nežiūriu, ką sako biologija, o ką sako teologija:"

Paskutinėmis dienomis mes pasidalindami budėjome, — pasakoja P. Maldeikis. —Prelatas varydavo namo, net lyg rūstaudamas, matydamas tai vieną, tai kitą net nakčia prie jo budint. Jam atrodė, kad šitai nereikalinga.

Gydytojai sakė, kad paskutinėmis dienomis jis laikėsi tik savo valios jėga.

Bando pralinksminti kitus

Jadvyga Maldeikienė su Ksavera Maknavičiene pora dienų prieš mirtį aplankė prel. Krupavičių ligoninėje. Rado jį maitinamą skysčiais į gyslą. Rankų gyslos buvo taip subadytos ir įvargintos, kad adata buvo įleista į nykštį. Nežiūrint išvarginimo, ligonis į jas kalbėjo juokaudamas:

— Jūs dabar nueikite į restoraną, pasivalgykit, pasišokit.

Čia jis elgėsi pagal kitados duotą laišku patarimą Maldeikienės seseriai Marijai Gylienei: "Kada tau labai liūdna, juokus kalbėk. Bus lengviau".

Gerbė kiekvieną kovotoją

— Kad ir didelė asmenybė buvo prel. Krupavičius, bet vis dėlto žmogus, ligos paveikiamas ir parbloškiamas, — kalbėjo P. Maldeikis. Jis pasisakė, kad tik prel. Krupavičiaus suragintas ir yra parašęs Vyt. Endziulaičio biografiją.

— Prelatas gerbė kiekvieną kovotoją, — kalbėjo P. Maldeikis. — Tuos, kurie niekur nepasireikšdavo, vadino pelų maišu. Nežiūrint politinių įsitikinimų, jis buvo labai teisingas su visais. Tuo buvo pagristas ir jo bandymas reabilituoti Salomėją Nėrį.

Nenorėjo būti našta kitiems

— Sveikata jo vis nebuvo gera. Gyventi norėjo, bet nenorėjo, kaip jis sakydavo, "pasilikti grybu" ir našta kitiems. Kai mirė de Gaullis, prel. Krupavičius pratarė, kad tas buvo laimingas... "Nesu aš kam naudingas, o man gyvenimas — vieni skausmai,"— tada jis pratarė.

Sąžiningas įsipareigojimuose

Paskutiniu metu bijojo ir šv. Mišių aukų priimti, nes gali staigiai mirti, ir jos liktų neatnašautos. Dar prieš paskutinį išgabenimą ligoninėn, slaugomas Krupavičius P. Maldeikį įprašė, kad būtinai perduotų jo turimas Mišių aukas kitiems.

Širdžiai sutrikus

Paskutiniu laikotarpiu M. Krupavičiaus širdies plakimas per eilę mėnesių buvo nereguliarus. Tris kartus dėjo po oda aparatą, iš kurio viela nueina į širdį ir elektros impulsais palaiko reguliarų širdies plakimą. Įdėjus aparatą, po kurio laiko ta vieta ėmė pūliuoti. Perdėjus kiton vieton, ši taipgi pūliavo. Tik trečiu kartu laimingai pasisekė, ir tas "pacemakeris" veikė tinkamiau.

V. K. Jonynas koplyčioje, Amsterdame, N. Y. (aluminis) — Detalė iš skulptūros "Rūpintojėlis" Šv. Onos — Nuotrauka V. Maželio

Ligonio butas

Iki paskutinio išvežimo į ligoninę, prel. Mykolas Krupavičius gyveno privačiame bute 1838 S. 49 Ave., Ciceroje, Ill., Chicagos pašonėje. Butas buvo penkių kambarių, namo savininkė — P. Kasperavičiūtė, vyresnio amžiaus pamaldi moteris, pasiryžusi liguistam prelatui pagelbėti.

Kun. Antanas Vilkaitis, gyvenantis Šv. Antano par. klebonijoje, aplankydavo ligonį beveik kasdien. Prelatui dar 1969 m. surinko liturginius drabužius, kad galėtų namuose Šv. Mišias atnašauti.

Dirbo, kol galėjo

Nueidamas kun. Vilkaitis jį rasdavo rašantį, skaitantį, darantį iškarpas, tarpais ir dūmą traukiantį. Lietuviškus laikraščius imdavo beveik visus, prenumeravo ir lenkų, rusų, vokiečių spausdinius.

Prelatas kun. Vilkaitį kviesdavo dažniau ateiti:

— Juk mūsų amžius nedaug skiriasi, nusistatymai tie patys...

Kalbėdavosi apie Lietuvos praeitį, žemės reformą, apie veikėjus, apie režimą, tremties pergyvenimus, Bažnyčios ir lietuvybės padėtį. Prelatas dažnai klausinėdavo apie kunigų nusistatymą lietuvių klausimu. Daug sielodavosi Lietuvos reikalais.

Siųsdavo siuntinius į Lietuvą

Prašydavo atnešti ką iš maisto. Ne visada turėdavo pinigų maistui pirkti, bet, jei paskolindavo, tai pasistengdavo netrunkant atiduoti — rasdavosi, kas jį patį pašelpia. Kai lėšų gaudavo, siųsdavo daug siuntinių į Lietuvą, dažnai brangius dalykus. Kitą kartą net pats gerai nežinodamas, kas ten per žmogus — prašo ir siunčia.

Turėjo radiją, televiziją, bet ne per daug visa tai mėgo; daugiau skaitydavo; tik rūpindavosi lietuviškų žinių pasiklausyti ar pasekti programą jam gerai žinoma lenkų kalba.

Į Lietuvą sugrįžti jau nebeturėjo vilties. Džiaugėsi, kad dar turėjo atmintį, bet jautė, jog fizinės jėgos eina žemyn. Rašė atsiminimus, vis sakydamas, kad nori užbaigti.

Tikėjimas buvo jo paguoda

Kai pasilpo ir nebeįstengė šv. Mišių atnašauti, paprašė atnešti šv. Komuniją. Dažniausia kas pirmadienį apie 11 val. kun. Vilkaitis nunešdavo šv. Komuniją.

Socialinis teisingumas ir ligoje

Jeigu anksčiau lazda pasiremdamas nueidavo į valgyklą, tai paskutiniu laiku iš namų nebegalėjo išeiti. Reikėjo surasti kokią moterėlę, kuri patvarkytų jo kambarius, maistą paduotų. Savaitės pabaigoje prel. Krupavičius vis duodavo už tai užmokestį. Kai kuri moterėlė varžydavosi, nenorėjo imti, prelatas griežtai pasakydavo:

— Paimk arba — nebeateik.

Jėgoms gęstant

Kai kurį laiką kambary dar galėjo pavaikščioti, lazda pasiremdamas, baldų įsitverdamas, bet pora paskutinių savaičių daugiau gulėjo.

Dar iš sykio truputį valgė, bet paskutinę savaitę beveik nieko neėmė į burną, tik per šiaudelį patraukdavo kiek rūgusio pieno. Jau tekdavo dieną ir naktį dažnai lankyt, budėt. Paskutinėmis dienomis jau sunkiai bekalbėjo, iškrisdavo kartais iš lovos, buvo sunku susišnekėti, tarpais imdavo klejoti, vaistų nebenorėjo imti, tardamas: "Jau jie man nieko nebepadės..."

Idėjos draugų slaugomas

Paskutinės jo dienos buvo sunkios. Jokių giminių neturėjo. Ateidavo į jo namus kun. Vilkaitis, dr. Rugienė, P. Maldeikis ar P. Spetyla nakčia pabudėti. Prelatas varydavo juos namo.

Į ligoninę labai nenorėjo važiuoti, sakydamas, kad nori savame bute mirti.

Padėtis pasunkėjo. Kartais jau žmogaus nebepažindavo. Reikėjo nuolatinio slaugymo. Buvo nutarta perkelt į ligoninę. Pakvietus greitąją pagalbą, vyrai ir nugabeno į Loretto ligoninę.

Ligoninėje

Ligoninėj lyg atsigavo. Klausė, kam jį atvežė. Aiškino jam, kad padarys peršvietimus, patikrinimus. Dieną prieš mirtį kun. Vilkaitis aplankė ligoninėje. Ligonis prašėsi į namus. Nusilpęs, bet vis dar klausinėjo, ar Vlikas susirinko į seimą.

Paėmė kun. Vilkaitį už rankos ir siekė pabučiuot į veidą. "Jaučiau, kad jis taip nuoširdžiai bučiavo, lyg paskutiniam atsisveikinimui," — pasakojo kun. Vilkaitis, nubraukdamas ašarą.

Jo slaugytoja

Apie pusantrų paskutinių metų prelatą Krupavičių jo bute globojo, slaugė Ksavera Maknavičienė (Smilgiūtė), gyvenanti 1447 So. 50th Ave., Ciceroje.

— Mačiau, kad žmogus nepajėgė. Reikėjo padėti. Kai išėjau į pensiją, paprašė mane pagelbėti, tai ir apsiėmiau, — pasakoja ji.

Iš pradžių ji nueidavo du, tris kartus savaitėje, patvarkydavo kambarius, parnešdavo ką, apmokėdavo sąskaitas. Kai Krupavičius nebegalėjo nueiti į valgyklą, gamindavo jam namuose. Mėgdavo kopūstus, kumpį, šaltieną, rūgusį pieną.

Ateidama, rasdavo prelatą darbo kambary rašantį, skaitantį. Valgyt ateidavo į virtuvę.

Paskutinė diena savam bute

Sveikata pamažu tirpo. Padėkos dieną buvo toks silpnas.

— Tris kartus vis nuėjau tą dieną ir vis radau virtuvėje kėdėje sėdintį. Skundėsi, kad labai pavargęs. Prašė išvirti kruopų. Buvo atvažiavusi dr. Rugienė. Prašėme eiti į lovą, bet atsisakė. Taip išsėdėjo nuo 9 val. ryto iki 5 val. v. Pagaliau paprašė jį pakelti ir nuvesti į lovą. Nuvedžiau. Mažai ką buvo tą dieną valgęs, tik kiek rūgusio pieno per šiaudelį.

— Ketvirtą kartą atėjusi, — pasakoja Maknavičienė, — radau jį iškritusį iš lovos, gulintį ant žemės, nebegalintį pasikelti. Skundėsi, kad labai nusilpęs. Su atėjusiais vyrais — namo savininkės svečiais — įkėlėme į lovą. Kitą dieną jau buvo išvežtas į ligoninę, iš kur jau nebegrįžo.

"Mano sveikatos beliko tik skudurai".

— Buvau du kartu ligoninėje aplankyti. Klausinėjo, kaip kambarys. Kalbėjo, kad jam namie geriau kaip ligoninėje.

Pasakotoja atsiduso ir pridėjo:

— Gerbiau jį, ne taip, kaip paprastą žmogų. Pagal tėvų pavardę jis mane Smilgele vadindavo. Žiūrėdavau į jį kaip ligonį, seną žmogų. Jei ką ir pasakydavo, neimdavau į širdį. Jeigu kartais dėl kurios priežaties susijaudindavo ir aš prašydavau nesinervinti, jis sakydavo: "Tu žinai, kad mano sveikatos liko tik skudurai."

Raštas drebančia ranka

Pakilusi nuo stalo, pasakotoja atnešė jai patiės Krupavičiaus dovanotą jo nuotrauką, kurios antroje pusėje buvo drebančia prel. Krupavičiaus ranka užrašyta:

— Mielai Ksaverai Smilgytei-Maknevičienei, mane, sunkių ligų prispaustą ir suinvalidėjusį tikrai motiniškai prižiūrinčiai ir globojančiai, reiškiu gilią pagarbą ir nuoširdžią padėką.
Kun. M. Krupavičius. 1970.9.17.

— Jis buvo labai pasišventęs lietuvybei, —kalba Maknavičienė. — Jei kalboje įmaišai kokį anglišką žodį, tai ir klausia protestuodamas: "Ką gi tai reiškia?

(Nukelta į 6 pusl.)

Problemų jiems niekada netrūko: prel. Mykolas Krupavičius (kairėje) ir prel. Pranciškus Juras. Nuotrauka V. Maželio

JONAS AISTIS

MALDA

O vaidinosi, svajojosi man kiaurą
Sunkią naktį laimės vartai atverti...
Atitolink, atitolink, Viešpatie, šią taurę, —
Viešpatie, taurė man tavo per karti! ....

Ir seniai ieškota laimė atsigrįžo —
Andienykštis žvilgsnis žydi palankus...
Atitolink, atitolink, Viešpatie, tą kryžių, —
Viešpatie, man šitas kryžius per sunkus!

Į mane anų dienų upeliai srūva —
Spindi, spindi vandenys kiek užmatai...
Viešpatie, antai mano tvirtovės griūva —
Aiži bokštai, virsta sienos, skiriąs pamatai!

Džiaugias slėniai, džiaugiasi viršūnės baltos
Mano laimės, mano sapno įstabaus...
Viešpatie, aš vienų vienas, vienų vienas kaltas,
Mane vieną, mane vieną, Viešpatie, nubausk.

Hillcrest Heights, Md., 1970. XII.11

Teatro jubiliejus atšvęstas premjera

Anatolijaus Kairio komedija "Ku-kū" Los Angeles scenoje

PR. VISVYDAS

Lietuvos profesinio teatro kūrėjams tikriausiai niekad nebuvo dingtelėjusi mintis, kad jų pirmojo spektaklio 50-metis bus minimas net Kalifornijoje. Bet gyvenime įvyksta nuostabūs ir netikėti dalykai. Ir štai, kaip atidarymo žodyje pažymėjo Bernardas Brazdžionis, Los Angeles Sambūrio teatras yra pirmas ir vienintelis, galėjęs lygiai tą pačią gruodžio 19 d. jubiliejų atšvęsti premjera, pastatydamas Anat. Kairio trijų veiksmų komediją "Ku-kū". Dėl to ši data tampa istorine Amerikos lietuvių kultūriniame gyvenime. Dar kartą pabrėžiamas lietuvių teatralų gajumas ir nenoras pasiduoti likimo ir laiko kerpėms. Galima būtų paminėti dar vieną sutapimą. Tąsyk buvo vaidinamos Sudermanno "Joninės", o dabar komedija vyko Jonaičio šeimos salone. Abu žodžiai — Joninės ir Jonaitis — turi tą pačią šaknį.

•

Anat. Kairys ir naujoje komedijoje lieka ištikimas savo didaktiškam temperamentui. Jam prie širdies statiškas dialogas ir tradicinis moralizavimas. Jis pradeda komediją su ypatinga idėja, norėdamas parodyti, koks tuščiaviduris yra kai kurių mūsų tautiečių veržimąsis turtuolių orbiton. "Ku-kū" veikėjai apie aukštą klasę kalba sėdėdami, stovėdami, vaikščiodami. Jie gyvena situacijomis, o ne veiksmo emocijomis. Intrigos nėra. Statiškumas paįvairinamas aktorių gausumu ir spektaklio žaisminga atmosfera.

Komedija vyksta Onos Jonaitienės (V. Jatulienė) salone. Ponia Jonaitienė, nepaisydama vyro ribotų pajamų, įsigeidžia pagyventi prabangiai. Ji perka brangiausius drabužius, užsakinėja portretus, pradeda muzikos pamokas nuo Mozarto, ieško veislinio šuniuko. Jos poniškumo liga ir yra komedijos spiritus movens. Atsikleidžia trafaretinės situacijos, dažnai matomos T.V. pusvalandiniuose vaidinimuose. Čia pat sukasi ir Jonaitienės draugė Bubnienė (R. Urbanienė) ir našlė Raudienė (E. Dovydaitienė) — abi susižavėjusios Jonaitienės aspiracijomis. Susidaro splavinga poniučių trijulė su farsišku švaistymusi scenoje. Dažnam žiūrovui kyla abejonė, ar tokių plaštakių mūsų tarpe yra bent 1 proc.? Ar satyros strėlės nešovė tik pro šalį?

Salone maišosi ir kiti miešČioniški tipai: simpatiškas, pataikaujantis muzikos mokytojas Gaida (V. Gylys) ir rafinuotas portretistas Šarka (J. Pupius). Jonaitienei po kojomis kliūva šešuras Mykolas — keistuolis, medinių gegučių meistras. Jis atstovauja tradicinį liaudišką natūralumą ir meilę gamtai. Mykolui Jonaitienės poniška rezidencija nepatinka. Nepatinka ji ir dukrai Gražutei (R. Janulaitienė). Gražutė, nors jau ir panelė, pagal tekstą, dar labai nesubrendusi. Jos mylimasis Niki Raudys (V. Sakalauskas) motinai per prastas. Dėl to Gražutė kenčia. Žodžiu, vaidinimo dirva meilei ir neapykantai pakankamai trąši.

•

Gaila tik, kad šitame trąšiame turinyje neužsimezga joks intrigos mazgelis. Žiūrovai stebi apšviestą saloną, klausosi įmantrių dialogų, nusišypso, išgirdę įdomesnę repliką ir vis laukia, kad prasidės kokia nors velniava. Tačiau niekas neprasideda, jokia bomba nesporgsta. Galima būtų vaidinimą pradėti antru ar trečiu veiksmu, ir liktų tas pats efektas. Net ir antipodų — Mykolo ir Jonaitienės — susidūrimai neįgauna įtampos. Sužinome, rodos, trečiame veiksme, kad Mykolas jau garaže. Sąmojingų susikirtimų ar taiklių pavažiavimų tekste nedaug. O būtų dramaturgas ilgiau pasėdėjęs prie dialogų audeklo ir išgalvojęs riebesnių ar sūresnių posakių, žiūrovai ne šypsotųsi, ne kikentų, bet juoktųsi susiėmę šonus, nes sitaucijos prašosi humoro.

•

V. Jatulienė Jonaitienės vaidmenį atliko itin gerai, savo vaidybinę emociją nuoširdžiai atiduodama scenai. Poniutiškoms užgaidoms išreikšti ji naudojo ir

Pirmieji žingsniai ant ledo... Nuotrauka Vytauto Maželio

eiseną, ir mimiką, ir gyvus gestus. Tuo ji ir laimėjo žiūrovų simpatijas. Niekas ir nesmerkė jos iliuzorinio pasaulėlio. Gana gyvos buvo ir E. Dovydaitienė su R. Urbaniene, salonan įnešdamos daug gražių niuansų. Gerai pavyko E. Dovydaitienės meilės duetas su Mykolu, kai ji deklamatoriškai išlieja savo sielos romantiškas godas.

Kurdamas Mykolo šaipūnišką charakterį, V. Dovydaitis truputį perdėjo. Įgudęs ir stipraus balso aktorius, jis dažnai linkęs savo vaidmenį sugroteskinti daugiau, negu reikia, ir net pakeisti balso tembrą. Sveiko sodiečio personažui Mykolui pavaizduoti natūralumas būtų labiau tikęs. Mykolas juk turėjo laimėti žiūrovų simpatijas. O įvyko priešingai. Ne vienas žiūrovas net ir džiaugėsi, kai Jonaitienė įkyrų liaudies išminčių, kuris purvinais batais drįsta mindžioti švarų kilimą, įkurdino garaže. Ten jo vieta — arčiau prie gamtos.

J. Pupius dailininko Šarkos vaidmenyje jautėsi kaip žuvis vandenyje. Savo natūra jis tiko salonui. Ir kaip gi netiks: aukštas, juodbruvas, elegantiškais gestais ir liepsningais žvilgsniais sugebantis įtikinti poniutę pozuoti septyniose pozose. Jo kolega muzikos profesorius Gaida (V. Gylys) atrodė kaip mielas, pasitikėjimą skleidžiąs šeimos daktaras, galėjęs gal ir daugiau patūpčioti apie Jonaitienę. Jo pokalbis su Jonaitiene apie muziką ir šeimos šaknis buvo vienas komiškiausių epizodų.

Jaunos R. Janulaitienės debiutas Gražutės vaidmenyje gražiai pavyko. Teko džiaugtis jos balso tembru, kuris, kaip atgaiva, derinosi prie trijų poniučių sopranų. V. Sakalausko, Gražutės draugo Nikio, vaidmuo nedidelis. Balsu ir išvaizda jis spalvingai tiko scenai. Stigo jam laisvesnio judesio, jaunatviško veržlumo. O gal ta saloninė aplinka jį varžė?

Komedijos pabaigoje pasirodė ir tariamas milijonierius, šunų gaudytojas (M. Prišmantas). Galėjo jis būti komiškesnis ir labiau trenkiantis gyvenimo šiurkščia realybe. Su jo pasirodymu turėjo sprogti visas Jonaitienės idėjų burbulas. Tačiau nesporgo, nes šunų gaudytojas įėjo, pakalbėjo, atnešė vieną, paskui kitą šunį, vėl atsiprašinėdamas išėjo. O gal ir jį salono prabanga išmušė iš vėžių?

Visai kontroversiškai Jonaitienės vyro vaidmenį suvaidino E. Janulaitis. Žmonelės dinamizmą jis atsvėrė angeliška ramybe. O psichologiškai beveik ir neįmanoma, kad sveikas vyras taip ramiai pakeltų tėvo įkurdinimą garaže, svetimų vyrų tangus jo namuose ir visišką žmonos sukvailėjimą. Bet Jonaitis tik pypkiuoja ir visiškai nesijaudina. Galų gale tas lietuvis stoikas, ramiai pavartęs sąskaitų krūvą, truputį sustiprintu tonu praneša žmonai, kad jai teks padirbėti tol, kol skolos nebus apmokėtos.

•

Dail. A. Žaliūno dekoracijos ir apšvietimas nusipelno aplodismentų. Salono prabanga išryškinta puikiausiai. Kavinių, oranžinių, geltonų, auksinių spalvų dermė šiltai nuteikė žiūrovą. Erdvės aktorių judėjimui buvo pakankamai. Pasirodo, jau antrą kartą Žaliūnas didelėje scenoje skoningai išplečia savo tapybinius sparnus.

Iš bendro įspūdžio atrodo, kad spektaklis buvo pakankamai vieningas ir pasižymėjo jubiliejiniu entuziazmu bei įdėto darbo vaisiais. Režisierė D. Mackialienė iš veikalo išspaudė, kas buvo galima. Puošnaus salono iliuzija išlaikyta vykusiai. Vis dėlto gegutiškas Mykolo simbolizmas išblėso šitame tvaskėjime. Svorio centras ir simpatijos atsidūrė Jonaitienės svajonių glėby. Jei žiūrovams po spektaklio tektų pasirinkti gegutę ar saloną, tikriausiai daugumas balsuotų už saloną. O tai ir yra fantazuojančios Jonaitienės pastangų rezultatas.

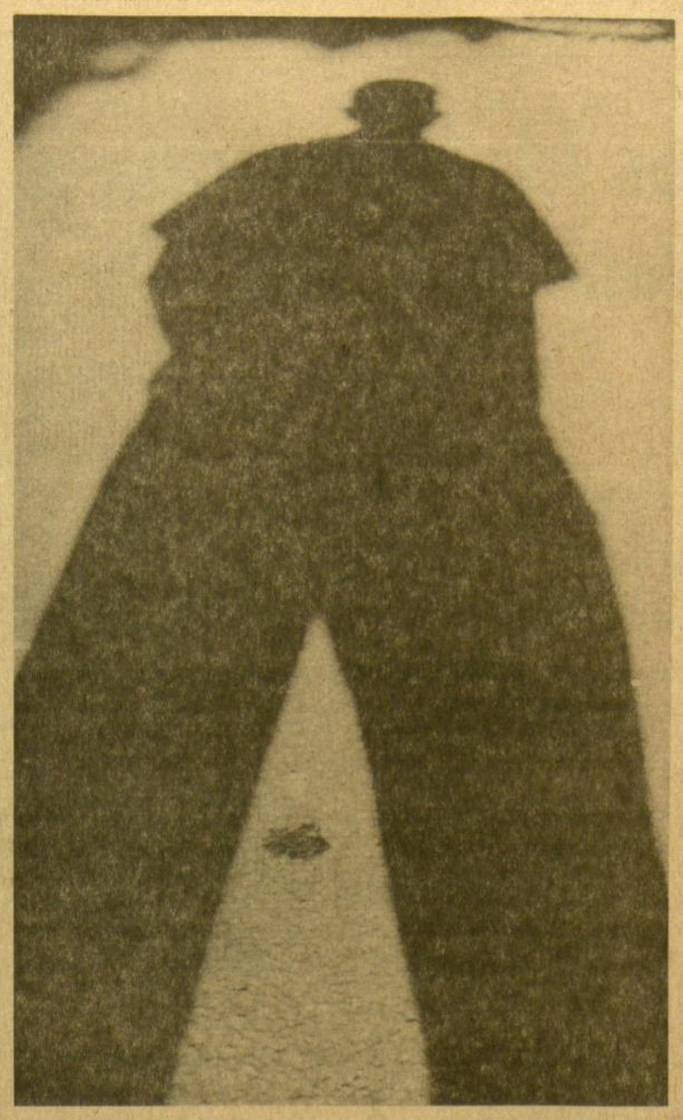

Tai aš fotografuoju... Nuotrauka Vytauto Maželio

Istorikas ir literatūros kritikas

(Atkelta iš 1 psl.)

mas ar aistra tikrai smerktinas dalykas.

Pilypas: Grįžkime prie mirtinų nuodėmių. Atrodo, kad dar yra tokių, kurias turėtume prie jų priskirti...

Arnoldas: Prie jų priskirtinas ir žiaurumas.

Pilypas: Taip, bet turėtume priskirti ir įvairių formų negarbingumą.

Arnoldas: O, taip. Mes turime žvilgterėti į savo prigimtį; turime matyti, kas mes iš tikro esame, neužmerkdami akių nuo nešvankių dalykų. Taip. Neapgaudinėti savęs. Nepasiduoti vadinamam vishful galvojimui — tiek savo asmeniškame, tiek intelektualiniame gyvenime.

Pilypas: Ar jūs sugebate atsipalaiduoti nuo darbo poilsiui? Arba: ar jaučiatės kaltas, jei nieko neveikiate?

Arnoldas: Taip. Jaučiuos. Šiuo atžvilgiu aš esu greičiau amerikietis. Ir tai yra puritoniškumas, manau.

Pilypas: Kaip jūs tapote istoriku?

Arnoldas: Per motiną, kuri buvo istorikė. Ji buvo iš tikro labai didelio proto; bet ji domėjosi visomis mažomis, įdomiomis, vaizdžiomis istorijos smulkmenomis dėl jų pačių, tuo tarpu aš stengiausi domėtis jomis tam, kad susidaryčiau bendrą pasaulio vaizdą.

Pilypas: Ar jos įtaka jums buvo didesnė nei tėvo?

Arnoldas: Manau, kad daug didesnė, nes intelektualinė jos įtaka buvo labai didelė, o tėvo — gal mažesnė.

Pilypas: Ar jūs, skaitydamas didžiuosius istorikus, suradote, kad istorija yra įdomesnė, sakysime, už filosofiją?

Arnoldas: Taip. Visiškai taip. Aš taip pat buvau susidomėjęs filosofija ir vėliau visuomet dėkojau Dievui, kad nesikoncentravau vien istorijai.

Pilypas: O kada atsirado jūsų prote "Study of history" idėja?

Arnoldas: Tai buvo I karo pradžioje, kai aš staiga suvokiau, kad tik ką mano išgyventi patyrimai buvo lyg Tukidido patyrimai Peloponeso karo pradžioje.

Pilypas: Ar tikite objektyvaus (unprejudiced) istoriko idealu?

Arnoldas: Visa istorija yra parašyta pagal iš anksto susidarytą (prejudiced) nuomonę... Jei Biblija būtų buvusi parašyta filistinų ar finikiečių, matytumėt, kokia ji būtų skirtinga!

Pilypas: Kada jau buvote paruošę spaudai tris pirmuosius tomus?

Arnoldas: Aš pradėjau rašyti juos 1929: jie buvo išleisti 1934.

Pilypas: Kaip tie trys pirmieji tomai buvo priimti?

Arnoldas: Labai mandagiai ir švelniai. Aš tada buvau dar visai nežinomas, bet staiga pasidariau žinomas...

Pilypas: Kuriais metais išėjo paskutinieji tomai?

Arnoldas: Manau, kad tai turėjo būti 1954. Aš laukiau, kad mane kritikai paglostys ir pasakys bravo. Vietoj to, aš gavau pylos.

Pilypas: Na, o nuo ko parėjo, kad buvote taip smarkiai ir karčiai pultas?

Arnoldas: Pirmieji šeši tomai jau buvo tapę labiausiai perkamomis knygomis Amerikoje, o mano paskutiniuosiuose tomuose išryškėjo gana aiškus mano sugrįžimas prie religijos. Aš taip pat čia gana karingai puoliau tokius istorikus, kurie tvirtino, kad istorijoje nėsą dėsningumo (shape or pattern), o tik izoliuotų faktų tam tikras kiekis. Tai gal juos ir suerzino.

Pilypas: Manau, kad didžiausias puolimas atėjo iš istorikų akademikų?..

Arnoldas: Jie pajuto, kad kažkoks pašalietis įsiveržė į jų sritį ir viską neteisingai nušvietė; kad žmonės skaitys, ką jis išdėstė, o ne jų, specialistų, veikalus. Kai kurie iš jų, matyti, buvo labai suerzinti.

Pilypas: Ar jūs dar skaitote graikų ir lotynų poeziją?

Arnoldas: Taip, skaitau. Atlikdamas ilgesnę kelionę, beveik visuomet pasiimu nediduką tomelį graikų ir lotynų eilių...

Pilypas: Iš visų graikų ir lotynų poetų — nuo kurio negalėtumėte atsisakyti?

Arnoldas: Iš lotynų, aišku, nuo Lukrecijaus. Aš labai mėgstu jo asmenybę ir nepaprastai vertinu jo poeziją... Iš graikų poetų, manau, gal lyrikus apskritai. Taip pat Eschilą ir, aišku, Homerą. Faktas, kad graikų poezijoje aš jaučiuosi kaip namie (kaip žuvis vandeny).

•

Pilypas: Ar jūs kada nors galvojote apsigyventi užsienyje?

Arnoldas: Kartais galvodavau. Bet nemanau, kad būčiau laimingas, gyvendamas užsienyje. Kas liečia gamtos grožį ir maistą, manau, kad galėčiau laimingai gyventi Italijoje ar Graikijoje.

Pilypas: Jeigu jums reikėtų pasirinkti tarp dviejų minėtų kraštų, katrame mieliau apsigyventumėte?

Arnoldas: Mieliau gyvenčiau Italijoje. Bet ir Graikiją aš mėgstu... Aš būčiau labai nelaimingas, jei turėčiau visam laikui apsigyventi Amerikoje...

Pilypas: Jūs gana ilgai esate išbuvęs Amerikoje, ar ne? Ir aš manau, kad jūsų jausmai Amerikai yra abejingi.

Arnoldas: Taip. Aš netikiu Amerikos vertybių skale. Suvartojimo kiekybę laikyti gyvenimo kriterijumi iš tikro yra gana tuščias dalykas; juk tai tikrųjų vertybių falsifikacija.

Įvadas ir vertimas J. Tininio

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines — Checkwriters
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

DRAUGAS LIEKA PIGIAUSIAS DIENRAŠTIS AMERIKOJE

Pabrangus popieriui bei pašto išlaidoms ir pakilus algoms, esame priversti pakelti prenumeratos kainą. Nuo 1971 m. sausio 1 d. DRAUGAS metams kainuos:

Chicagoj ir Cook County, Illinois	$19.00
Kitur Jungtinėse Amerikos Valstybėse	$17.00
Kanadoje	$19.00
Užsienyje	$20.00

Nors DRAUGO prenumeratos kaina bus pakelta, jis liks dar vis pigiausias lietuviškas dienraštis Amerikoje.

DRAUGAS kas savaitę duoda nemažiau kaip 18 puslapių ir daugiau negu kiti laikraščiai Amerikoje žinių bei kultūrinių aprašymų.

DRAUGAS ir toliau duos nuolaidą, užsakant jį vaikams skirtingu adresu, kad paraginus jaunimą skaityti lietuvišką spaudą. Savo vaikams ir jaunavedžiams prenumeratorius gali užsakyti DRAUGĄ trečdaliu pigiau.

Mes tikimės, kad mūsų visuomenė nepabūgs kainos pakėlimo ir pritars mūsų žingsniui, nes dabartiniai skaitytojai nuoširdžiai dienraštį remia net savo aukomis. Mums būtų malonu, kad ir ateityje mieli skaitytojai nepamirštų savo dienraštį aukomis paremti.

DRAUGO ADMINISTRACIJA

66 Years of Safety
SAVE AT
Mutual Federal Savings and Loan
INSURED UP TO $20,000
NOW
6% PER ANNUM ON SAVINGS CERTIFICATES OF $10,000. OR MORE 2 YEAR MATURITY
5 3/4% PER ANNUM CERTIFICATES $7 000.00 or More 1 year Maturity Paid and Compounded Quarterly
5% PER ANNUM PASSBOOK ACCOUNT
MUTUAL FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
2212 WEST CERMAK ROAD • CHICAGO, ILL. 60608
Peter Kazanauskas, Pres. Tel. 847-7747
HOURS: Mon.Tue.Fri.9-4 Thur.9-8 Sat.9-1

Donna Rhae Prusis sausio 11 d.)

Piešinys (Iš parodos Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje Chicagoje, 4012 Archer Ave. Paroda tęsis iki

Priemiesty nesaugu, bet įdomu

Ir šiokie ir anokie žodžiai apie Danutės Brazytės - Bindokienės knygą jaunimui

KĘSTUTIS KEBLYS

Danutė Brazytė-Bindokienė, MIESTE NESAUGU. Paimjuota apysaka jaunimui. Viršelis ir iliustracijos Jūratės Eidukaitės. Knygą išleido JAV LB Kultūros fondas 1970 m. Chicagoje. Spaudė Immaculata Pres, Putnam, Conn. Leidinys didelio formato, 169 psl., kaina $3.00, gaunamas "Drauge".

●

Prieš sukritikuojant Danutę Brazytę-Bindokienę ir prieš sumalant į miltus jos premijuotą apysaką jaunimui "Mieste nesaugu", noriu pasiūlyti sekančias rekomendacijas.

1. Mamoms, kurios rūpinasi, kad jų paaugliai (10-15 m.) išmoktų lietuviškai skaityti ir priprastų prie lietuviškos knygos (pagal definiciją, tėtės tuo nesirūpina): nieko nelaukusios, dar šiandien įsigykit Brazytės "Mieste nesaugu". O įsigijusios, tuoj pat brukite knygą savo sūnuidukrai į rankas ir papirkimu ar grasinimu priverskite skaityti. Užtikrinu, kad šiuo atveju papirkimas ar grasinimas kainuos jums mažiau, negu kainavo anksčiau, kitas knygas mėginant.

2. Lituanistinių mokyklų pedagogams, vargstantiems su VI-VIII skyriais: įsakykite savo mokiniams įsigyti "Mieste nesaugu" ir kas savaitę užduokite paskaityti po 10-20 puslapių. Vaikams bus šiokia tokia atvanga po įvardžiuotinių būdvardžių, geidžiamųjų nuosakų ir trijų rūšių kooperatyvų senovės Lietuvoj.

3. Kalėdų seneliams: tarp saldumynų ir plastikinio arsenalo maišan įmeskite ir "Mieste nesaugu".

Kodėl tokios entuziastingos rekomendacijos, ypač prieš rengiantis knygą sukritikuoti? Priežastys yra dvi ir labai paprastos.

Pirma — paaugliams tinkanti knyga pas mus retenybė. Užtat tokiai pasirodžius, nėra ko čia ilgai svarstyti, ar tai šedevras, ar ne. Pirkti ir baigta! Nes kol sulauksime šedevrų, mūsų paaugliai jau bus barzdoti ir skaitys pornografiją — angliškai.

Antra — tos retos, jaunimui skirtos knygos dažniausiai būna tik skirtos, bet nepritaikytos: perkrautos "literatūra", nereikalingai sunkiais žodžiais, be įdomios tematikos, be patrauklaus nuotykio, be greito veiksmo. Gi Brazytės-Bindokienės knygoj yra ir veiksmo dinamika ir amerikoniškai lietuviškam paaugliui patraukli tema ir herojai, su kuriais jis gal ir galėtų save identifikuoti. Žodžiu, "Mieste nesaugu" ne tik dedikuota, bet ir rašyta jaunimui, mūsų vaikams, sunkiai beapverčiantiems lietuvišką liežuvį.

Apysakos herojumi yra aštunto skyriaus mokinys Arūnas, tikras riteris blizgančiuose šarvuose, neabejotinas pavyzdys ne tik lietuviškam, bet ir amerikietiškam jaunimui. Nežiūrint visų gerųjų būdo įpatybių, Arūnui pavyksta įsivelti į eilę nuotykių ir pasirodyti įdomiu, kartais beveik įtikimu knygos personažu. Pradžioj jis kenčia tremtį: tėvai persikėlė priemiestin, įmesdami Arūną naujon aplinkon, kur nėra pažįstamų, nėra draugų ir reikia iš naujo įsipilietinti, įrodyti priemiesčio vaikams, kad jis neeilinis paauglys. Arūnas nelinkęs ilgai laukti, kol priemiestis jį pastebės. Kad atkreiptų į save dėmesį, sugalvoja drąsią išdaigą klasėje. "Atentatas" prieš pelių bijančią mokytoją pavyksta, ir Arūnas tampa dienos herojum. Po to jau viskas klostosi kuo puikiausiai: Arūną pakviečia į priemiesčio vaikėzų gaują — Dvigubo Trikampio klubą, jis susiranda naujų draugų. Tada ir nuotykiai pradeda ristis vienas po kito: bažnytinio vyno parūpinimas klubo susirinkimui, muštynės klubo šokiuose, skraidančios lėkštės projektas. Tarp nuotykių Arūnas dar randa laiko šeštadieninėj mokykloj pasvarstyti lietuvių kalbos mokymosi prasmę, susitikti su senais draugais, atsispirti rūkymo pagundai, pasipešioti su jaunesne seserim Gaile.

Bet netrukus užklumpa pats kulminacinis nuotykis: Arūno kova ir laimėjimas prieš integracijos oponentus. Mat, į priemiesčio mokyklas pradeda iš miesto atvežti negrų mokinių, ir saugusis priemiestis tampa konflikto katilu. Į demonstracijas prieš priemiesčio "sujuodinimą" įsijungia ir Arūno Dvigubo Trikampio klubas, raginamas suaugusių agitatorių. Arūnas kažkodėl čia pradeda elgtis ir galvoti visai nelietuviškai — jis nieko prieš, kad juodukai ateina jo mokyklon. Jam atrodo, kad tie vaikai nekalti ir visai be reikalo demonstrantų aprėkaujami ir apmėtomi kiaušiniais. Jo ir klubo keliai išsiskiria. Kai klubas gauna uždavinį nuleisti mokyklos autobusų padangas (vyresnieji aktyvistai sugadins stabdžius, kad namo keliaujantieji negriukai prisitrenktų ir mokyklon negrįžtų), Arūnas atsisako sabotaže bendradarbiauti. Tai reiškia ne tik pašalinimą iš klubo bei draugų netekimą, bet dar ir asmeninį pavojų: vyresnieji aktyvistai grasina, girdi, jei Arūnas išduos sabotažo planą, bus blogai ir jam ir jo seseriai. Arūnas susvyruoja, bet galų gale lieka ištikimas savo didvyriškai sąžinei — sąmokslą pranešа mokyklos vedėjai. Juodukai tampa išgelbėti, sabotažo planuotojus susemia policija, o Arūnas lieka laikraščių aprašytu sensacingu karžygiu.

Danutė Brazytė - Bindokienė

Negali paneigti, kad toks knygos turinys yra šiandieniškai aktualus, kad įdomios situacijos, kurios jaunam skaitytojui jei ne asmeniškai išgyventos, tai matytos ir girdėtos. Užtat tokia knyga, jei pusėtinai parašyta, vaikams turėtų būti gana įdomi.

O "Mieste nesaugu" parašyta neblogai. Autorė, matyt, pažįsta pasirinktąjį skaitytoją — žino jo ribotą kalbos bagažą, jo neapykantą ilgiems gamtos aprašymams ir lietuviškai gražbylystei. Užtat ji stengiasi kuo daugiau pasakoti dialogais, pabrėžia veiksmą ir nuotykį, vengia komplikuotų vaizdų bei sąvokų. Suaugusiems autorės stilius gal atrodys perdaug primityvus. Bet paaugliams rašant, kitaip ir neįmanoma. Mėgautis povo plunksnų įvaizdžiais, demonstruoti savo kalbinį išradingumą galima tik beletristikoj, bet ne jaunimui skirtoj lektūroj.

Visi šie švelnūs žodžiai premijuotos apysakos adresu dar nereiškia, kad "Mieste nesaugu" verta penkių su pliusu. Anaiptol, knygoje yra daug netobulumų, daug minusų, į kuriuos turėtų atkreipti dėmesį ne tik autorė, sekančią knygą jaunimui rašydama, bet ir kiti šios srities rašytojai.

Jei autorei pavyko išvengti "literatūros", tai daug sunkiau ėjosi išjungti "pedagogiką". Jos herojus ir jo tėvai perdaug geri ir perdaug pavyzdingi, stačiai iš tobulo molio nukrėsti. Žinoma, reikia jaunimui duoti teigiamų pavyzdžių. Bet persistengiant, neišvengiamai nukenčia knygos įdomumas ir įtikimumas. Nukenčia ir nuotykio elementas, kai kiekvieną atsitikimą norima padaryti padoraus ir atsakingo elgesio pamoka. Pavyzdžiui, nuotykis su skraidančia lėkšte, įdomiai pradėtas, baigiasi labai blankiai. Jei jau reikėjo išvesti moralą, kad jaunatviški pokštai žalingi visuomenei, tai tą buvo galima atlikti kurio nors vyresniojo pamokslu, pabarimu. Bet kai pats Arūnas sau atskaito atgailos aktą ir pats sunaikina išdaigos džiaugsmą, nukenčia ne tik nuotykinė fabulos pusė, bet ir pats herojus pasidaro neįtikimas. Senio galva vaikiškuose batuose gal įdomi suaugusiems. Bet paauglys į tokį išaugą žiūrės su nepasitikėjimu ir laikys jį vaikiškų žaidimo taisyklių išdaviku.

Ar dėka didaktikos, ar dėl tendencijos viską švelninti, ir kiti knygos nuotykiai neišvesti iki įdomios pabaigos. Muštynės salėje pasibaigia perdaug laimingai — klubo gauja neišeina į atvirą mūšį su užpuolikais. Daug žadėjusios priešnegrinės demonstracijos neįvyksta, o tik trumpai atpasakojamos post factum. Pasigėręs vogtu vynu, Arūnas per greit išsipagirioja ir praleidžia puikią progą įpulti nuotykingon bėdon. Segregantų sąmokslo išdavimas Arūnui irgi per pigiai atseina. Juk bevaduojant šeserį, galėjo užklupti tas piktasis ponas Liudvikas ir išsivežti abu bausmei už išplepėjimą. Tuomet puiki galimybė plaukus šiaušiantiems nuotykiams: naktis tamsiam rūsyj, mirties pavojus vaikams, pabėgimas, gaudynės, policija, susišaudymas ir pagaliau —gerieji laimi! Toks įvykių lankas duotų Arūnui progos pamojuoti iš paskutinio knygos lapo rimtai uždirbta herojaus kepure.

Arūnas 64-tam puslapy pabučiuoja tėvą. Keturiolikos metų vaikinui tai neatleidžiamas socialinis nusižengimas. Neatperka to nei nei jo susigėdinimas prieš čia pat mašinoj sėdintį draugą. (Viliuosi, kad skaitytojai berniukai nežinos ką reiškia "skruostas". Tikėkimės, jog manys, kad tai dar vienas iš tų nereikalingų lietuviškų žodžių, kuris gal reiškia "ranką" ar ką nors panašaus. Kitaip jie Arūną nurašys į nuostolius čia pat.) Nebūtų taip blogai, jei šis išsišokimas reikštų tik paprastą autorės slystelėjimą. Deja, tai yra gilesnių Arūno asmenybės negalavimų simptomas: jis visur perdaug moteriškas. Nors jis ir bando žaisti "vyro" gyvenimą, bet nuolatiniu švelnumu, saldžiai jautriu reagavimu, jo dvasinis sijonukas ne kartą kyšteli iš mėlynų džinsų. Keturiolikmečiui herojui tokia būdo ypatybė yra kaip pririšta ranka bokso rungtynėse.

Greitai lekiančiame pasakojime visuomet geriau vaizduoti įvykį veiksmo metu. Daug efektingiau, kai užfiksuojamas pats veiksmas, o ne pristatomas to veiksmo protokolas. Gi tie "protokolai" knygoje galėtų būti retesni. Jei jau reikia užpildyti chronologinę spragą, geriau, kad "protokoluotų" patys veikėjai savais žodžiais, o ne autorė savo protingu, balansuotu ir neklystančiu pasakojimu.

Gal ir užtektų minusų žadėtam apysakos "sumalimui į miltus". Bet negaliu nepridėjęs dar vieno, kuris betgi ne autorės pažymių knygelėn brauktinas. Tai knygos aplankas. LB Kultūros fondui kažkaip jau seniai nesiseka su jaunimo knygų "aprengimu" — viršeliais ir iliustracijomis (prisimenat "Gulbė karaliaus pati", "Baltasis Stumbras", kad ir šio pat derliaus "Be namų"?). "Mieste nesaugu" aplankas gal tiktų eilinei poezijos knygelei, bet tik ne knygai, skirtai paaugliams. Tokiai reikia nuotykiu rėkiančio aplanko — spalvoto ir žingeidumą žadinančio. O dabar — iškankintos baltos raidės juodame fone, ir viskas! Jokio mosto, jokio "salesmanship". Ar nereikėtų Kultūros fondui pasikviesti talkon ką nors, kas šiek tiek knygų apipavidalinime nusimano?

Nežmoniškas aplankas ir kai kurie čia suminėti pačios apysakos trūkumai — savo keliu. Bet didžiausia bėda, kad "Mieste nesaugu" bus skaudi rakštis visiems mums — chorniškiems aimanuotojams: spaudoj ir susirinkimuose dabar nebegalėsime verkšlenti, kad mūsų paaugliams nėra nei vienos įdomios knygos. Už tai mes niekad nedovanosime nei Danutei Brazytei-Bindokienei, apysaką parašiusiai, nei LB Kultūros fondui, apysaką premijavusiam ir išleidusiam.

Adomas Galdikas Ramus priemiestis žiemą (Iš spaudai rengiamos monografijos)
Nuotr. V. Maželio

CLEARING CLUB
UNDER NEW MANAGEMENT
— Noted For Fine Cuisine —
Saturdays and other choice dates for private parties — weddings and receptions.
For information, call 767-6500

RADIO PROGRAMA

* * *

Seniausia Lietuvių Radio Programa Naujoj Anglijoj, iš stoties WLYN, 1360 bangos, veikia sekmadieniais nuo 1:00 iki 1:30 val. po pietų — perduodama vėliausių pasaulinių žinių santrauka ir komentarai, muzika, dainos ir Magutės pasaka. Programą veda **Steponas J. Minkus.** Biznio reikalais kreiptis į **Baltic Florists — gėlių bei dovanų krautuvė, 502 E. Broadway, So. Boston, Mass. Tel. AN 8-0489. Ten pat gaunamas ir dienraštis Draugas.**

TRYS ŠEIMOS GENERACIJOS APTARNAUJA MŪSŲ KLIENTUS!

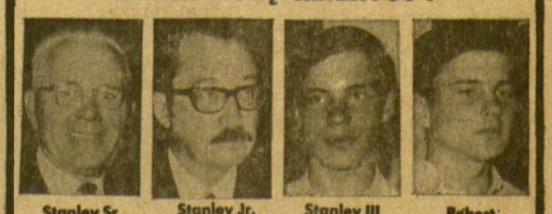

Stanley Sr. Stanley Jr. Stanley III Robert

NEW ONLY $2313
1971 PLYMOUTH "DUSTER"
BALZEKAS MOTORS
Plymouth Fury-Valiant-GTX-Roadrunner-Barracuda-Duster
4030 ARCHER VI 7-1515
(25 New 1970 Plymouth Station Wagons-Air Cond.)

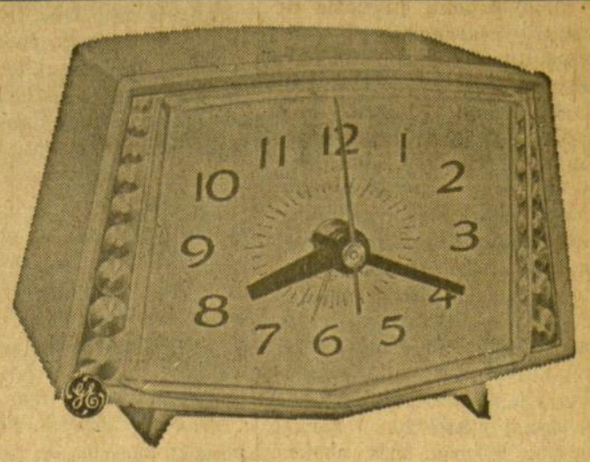

YOURS FREE!

. . . This fine Electric Clock to remind you it's time to save . . .

Šį puikų G. E. laikrodį gausite nemokamai atidarydami naują sąskaitą $500.00 arba daugiau, arba tokią sumą pridėdami prie dabartinės savo sąskaitos. St. Anthony Savings turi gausų taupymo planų pasirinkimą, įskaitant ir 6% Special Housing Certificate of Deposit, aptarnauti visus Jūsų taupymo reikalavimus. Tik po vieną dovaną šeimai, pasiūlymas baigsis sausio 15 d. Dovana paštu nesiunčiama. Skambinkite arba atvykite dar šiandien.

Saint Anthony Savings

1447 SO. 49TH COURT • CICERO, ILL. 60650
PHONE: 656-6330
Member Federal Savings and Loan Insurance Corporation, Washington, D.C.
Joseph F. Gribauskas, Executive Secretary
OFFICE HOURS
Daily 9:00 to 5:00; Monday 9:00 to 8:00
Saturday 9:00 to 1:00; Wed. Closed

PRAEITIES KULTŪRŲ ATSISPINDĖJIMAS PASAKOSE

V. Bagdanavičiaus "Kultūrinės gelmės pasakose" perskaičius

P. MALDEIKIS

Vytautas J. Bagdanavičius, KULTŪRINĖS GELMĖS PASAKOSE. I knyga — mokytojo variantai — 1966m., II knyga — daugelio globėjų variantai — 1969 m. Išleido Lietuvi kos knygos klubas Chicagoje. Pirmosios knygos kaina — $3.00, antrosios — $5.00. Veikalas gaunamas "Drauge".

●

Mes esame įpratę ar bent taip nusiteikę pasakas jungti su vaikyste, nes jos su savo naiviai fantastiškais įvykiais daugiau atitinka fantastinį vaikystės laikotarpį ir nesiekia realistiškai meniško įtikinamumo, kuris yra būdingas šių laikų literatūrinei kūrybai. Tačiau mes paprastai pamirštame, kad jos, nežiūrint jų psichologinio artimumo vaikystei, nėra vaikų kūryba ir kad jos yra svarbi kultūrinė apraiška — dar nelabai tolimoje praeityje vyravusi suaugusiųjų literatūrinė kūryba — neraštingo žmogaus literatūra, tenkinusi jo polinkį ir kurti ir gėrėtis kitų sukurtais dalykais. Jos yra mūsų laikų literatūrinės kūrybos prototipas.

Pasakas reikia laikyti ankstyvesniųjų laikų kolektyvia literatūrine kūryba, kurią iš gyvenimo individuali rašytinė išstūmė, pastarosios laikus mes ir gyvename. Pasakos ilgiausiai išsilaiko civilizacijos mažiausiai paliestuose sluoksniuose ir daugiau atsilikusiose tautose. Savo paprastumu dalis jų, ypačiai gyvulių pasakos, žavi tam tikro amžiaus vaikus. Šiaip jau mūsų laikais pasakos yra pasidarusios archyviniu praeities kūrybos turtu ir mokslinio tyrimo objektu, atskleidžiančiu praeities žmonijos kūrybinį potencialumą, tam tikra prasme įvairių tautų kūrybinį bendradarbiavimą, jų kultūrinį vystymąsi ir net jų dvasines tendencijas.

Be to, kai kurie rašytojai panaudoja pasakų siužetus, juos perkurdami bei pritaikydami moderniųjų laikų meno sampratai moderniam žmogui priimtinu būdu.

Daug naujos šviesos mūsų pasakų sampratai įneša kun. Vytauto J. Bagdanavičiaus pasakų tyrinėjimai — išspausdintos dvi knygos "Kultūrinės gelmės pasakose", kurios, greta dr. J. Balio darbų, yra svarbus lietuvių įnašas į pasakų tyrinėjimą.

Pasakų tyrimas nėra naujas dalykas. Jos renkamos ir studijuojamos jau daugiau kaip šimtas metų. Ypačiai didelį darbą toje srityje yra atlikę suomių ir kai kurių kitų tautų mokslininkai, pasakas studijuodami, jas klasifikuodami ir sudarydami joms grupuoti bei tirti katalogus, kuriuose numatyta pasakų rūšims atitinkamą vieta. Taip yra išplėtotas mokslinis pasakų tyrimo metodas, padedąs suprasti bei atpažinti bet kurios pasakos motyvus, jos atsiradimą, išplitimą ir apskritai jos vietą tos rūšies žmonijos kūrybiniame lobyne.

Dauguma pasakų tyrimo veikalų yra daugiau pagrįsti formaliu pasakų bei jų motyvų studijavimu. Bet kun. Bagdanavičius su savo pasakų tyrinėjimais priklauso prie tų, kurie nepasitenkina vien jų formaliniu studijavimu, jų skirstymu pagal jų motyvus ir ieškojimu jų variantų įvairiose tautose, o siekia atpažinti pasakų bei jų motyvų gilesnę prasmę įvairių tautų kultūrų kontekste. Jam, atrodo, ne tiek svarbu jas grupuoti bei rūšiuoti pagal jų motyvus, kiek jų kiekvieną suprasti kaip kolwktyvinės literatūros kūrybinę visumą. "Pasaka savo prigimtimi yra literatūrinis kūrinys". "Pirm negu pasaka pasidarė etnologinių studijų objektu, ji ištisoms kartoms ir ištisoms tautoms buvo literatūrinio pasigrožėjimo objektas". Taigi pasakos yra kurtos daugelio kartų ir daugelio tautų. Taip pasaka pasidarė "labai sudėtingas kultūrinis reiškinys, kuriame kiekviena generacija ką nors paliko, kuo nors jį papildė". Pasak autoriaus, pasakos keliauja iš vienos tautos į kitą labai greitai — apeina visą žemės rutulį panašiai, kaip šiais laikais idėjos. Taip kiekviena generacija ir kiekviena tauta pasakas papildo, jas perdirba ir pritaiko prie savo laiko ir vietos sąlygų ir kultūrinių tendencijų. Tuo būdu atsiranda dešimtys ir šimtai variantų, pasklidusių įvairiose žemės rutulio dalyse. Pvz. Pelenės pasaka kartojasi daugelyje tautų, kiekvienoje jų kiek skirtingai.

Kol pasaka nėra užrašyta, o remiasi tik žmonių pasakojimu, ji kinta. Įvairios jų dalys bei fragmentai sumaišomi, vienos pasakos motyvas dažnai įjungiamas į kitą pasaką ar dvi skirtingos pasakos sujungiamos į vieną. Kitur jos viena su kita susiglaudžia, viena kitą nustelbia ar viena įsiterpia į kitą. Dažnai kuris nors svetimos kultūros epizodas ar motyvas įsiterpia į kitą pasaką, pasidarydamas tarsi jos iliustracija, paaiškinimu ar papildymu, įdomesniu, kuo pasakotojas domisi.

Tuose pasakų susimaišymo būduose atsispindi įvairių praeities kultūrų santykiavimas. Pvz. dviejų pasakų susiglaudimas rodo dviejų kultūrų lygų pajėgumą, o nustelbimas rodo jau vertybių pasikeitimus, vienoms vertybėms įsigalint ir nustelbiant kitas.

Bet ir po tokių pasikeitimų kiekviena pasaka toliau keliauja kaip kūrybinė visuma, vienaip ar kitaip išbaigtas kūrinys. Taip "pasakos yra gyvi kultūriniai organizmai. Jos sugeba maitintis naujais kultūriniais įkvėpimais, neprarasdamos savo tapatumo". "Iš visų kultūrinių organizmų, kurie sugeba išgyventi ilgą amžių, pasakos, tur būt, yra gajausias organizmas. Žūva imperijos, žūva plačios ir galingos kultūrinės sritys, o pasakos išlieka". Tuo būdu pasakos, perėjusios per įvairias kur nors vyravusias ir vėliau išnykusias kultūras, yra išlikę tų kultūrų paminklai. Iš pasakoje minimų daiktų, jų veikėjų ar įvykių galima atpažinti įvairių praeities kultūrų senumą, jų slinktį, jose įvykusius pasikeitimus ir apskritai jų charakterį: klajoklių ar sėslių žmonių gyvenimą, gyvulininkyste, daržininkyste ar uždarbiu besiverčiančių žmonių gyvenimą, jų religiją, moralę, moterų padėtį ir kitus atžvilgius. Pvz. visame pasaulyje paplitusios Pelenės pasakos atributai įrodo, kad ji negalėjo kilti plikoje ir basoje tautoje.

Sekant pasakų variantus, atsiradusius įvairiose tautose ir įvairiose kultūrose, kartais pasirodo, kaip viena kultūra užima kitos vietą, pasilaikydama kai kurias jos ypatybes. Pasakose minimi aukso obuoliai rodo, kaip obuolių auginimo kultūra susiduria su aukso vartojimo paliesta kultūra. Aukso epitetas rodo, kad pasaka yra perėjusi kraštą, kur nebuvo svetima aukso pramonė arba kur buvo vartojami kurie nors auksiniai daiktai ar bent auksas buvo žinomas. Iš pasakų veikėjų charakterių atpažįstamos ir tos filosofinės ar religinės įtakos, kurios veikė pasakų atsiradimo metu. Taip pasakose kartais atpažįstami gamtos garbinimo religijos, šamanizmo, stoicizmo, krikščionybės, asketinės kultūros, islamo ir kitų kultūrų bei mąstymo tendencijų elementai.

Bet vis tiek pasakose lieka daug neišaiškinamo elemento, mums nesuprantamų motyvų veikimo, paslaptingų ir religinės prasmės būtybių įsiterpimo ir dažnai Aukščiausios Būtybės veikimo ar bent tokio veikimo įtakų. Taip pasakose dažnai atsispindi vieno ar kito meto žmonių religinė būklė. Dėl to kun. Bagdanavičius pasakų aiškinimą tam tikra prasme sieja su teologija, nes religiniai dalykai ne tik neišskiriami iš pasakų veiksmo, bet dažnai jie jose vaidina ir ypatingą vaidmenį.

Greta mistiškai bei magiškai pasireiškiančio religinio motyvo, pasakose yra ryškus ir moralinis elementas. Jose dažnai gėris kovoja su blogiu, tiesa su neteisybe ar nežinojimu. Paprastai gerieji veikėjai pasakose ilgai kenčia, būna paniekinti, kartais daug klysta, bet visada gale jie laimi ir yra atlyginami, o blogieji nubaudžiami. Tuo pasakos beveik visada turi jų atsiradimo laikus atitinkantį moralinį atžvilgį, nors jose dažniausia "dorinis momentas nepateisina visų pasakos veiksmų". Greta to, pasakose dar nėra to krikščioniško gėrio supratimo, kur dvasia būtų gėris, o medžiaga blogis. Dažniau jose užtinkamas tas moralinis primityvumas, kur atlyginamas gudrumas, o ne gėrio siekimas ar išmintis.

Ir religinis pasakų atžvilgis dažnai pasirodo dideliu religinių dalykų supainiojimu ir nenuoseklumu. Dažnai jose randami krikščioniškosios kultūros atžvilgiai sumaišyti su kitoms kultūroms būdingais dalykais. Pvz. Šv. Mergelė vienur priartėja prie laumės, o kitur ji atlieka baudžiamąjį veikimą. Ir Dievo samprata, perėjusi įvairias žmonijos pergyventas kultūras, pasakose dažniausiai nėra krikščioniška. Vienur Dievas yra teisingas gerųjų atlygintojas ir neteisiųjų baudėjas, kitur pasirodo kaip senelis, o dar kitur vaizduojamas kaip pokštininkas, kuriam nerodoma jokios pagarbos. Ir tik sugebąs giliai įžvelgti pasakų tyrinėtojas gali atpažinti bei atskleisti tikrą tokių motyvų reikšmę.

Dažnai įvairių pasakos elementų prasmė paaiškėja tik iš jose minimų dalykų simbolinės reikšmės, kokią jie yra įgiję įvairiose praeities kultūrose ir religijose. Pvz. akmuo yra religinis ir kultūrinis simbolis. Kartais ištisa pasaka simboliškai vaizduoja kai kuriuos istorinius įvykius.

Savo kalbamoje studijoje kun. V.J. Bagdanavičius daugiausia analizuoja vienos pasakos variantus, pasikartojančius įvairiose vakarinės Azijos, šiaurinės Afrikos ir Europos tautose. Su europiečiais tos pasakos variantai yra atkilę ir į Amerikos žemyną. Toks vienos pasakos daugelio variantų palyginimas aiškiai parodo, kaip jie įvairiose tautose atsiremia į priešistorinius laikus ir kaip jie kinta drauge su istorinėmis sąlygomis — religiniais, socialiniais ir ekonominiais pakitimais. Šiuo savo dvitomiu, pagrįstu tiek savo giliu mąstytojo įžvalgumu, tiek ir panaudota gausia tos srities literatūra, kun. Bagdanavičius davė svarbų įnašą į pasakų mokslinius tyrinėjimus. Veikalas yra lengvai skaitomas, parašytas įdomiai. Kiekvienas, jį perskaitęs, įsigys gilesnį kolektyvinės literatūrinės kūrybos supratima.

Romas Viesulas "Ant kalno jovaras žydėjo" (litografija)

Londono teatruose

(Atkelta iš 2 pusl.)

tai rodo, tartumei amatininkiškas rankas, tolimas nuo tapybinių užmojų. Patraukia, kaip esu prasitaręs, vaidinamas veikalas ir vaidybos menas.

Bilietai į spektaklius, amerikiniu mastu sprendžiant, pasakiškai pigūs, mūsuose, į kiną eidami mokame brangėliau. O gal ir tai sudaro patrauką? Vis dėlto manau, jog yra ir kitos priežastys: angliškasis scenos pamėgimas ir, sakyčiau, tradicinė teatrų lankymo inercija. O iš tos inercijos pasidaro ir mums nelaukti rezultatai, nors anglams ir būdingi.

Londonas

PASKUTINĖS MYKOLO KRUPAVIČIAUS DIENOS

(Atkelta iš 3 pusl.)

Kažin, ar mes daugiau turėsime tokių vyrų?

Kalbėjo tai Maknavičienė ir nubraukė ašarą, pridėdama: "Jis buvo kaip tikras mano tėvelis".

Dr. P. Kisielius jį globojo prieš mirtį

Į Loretto ligoninę nugabentą Krupavičių globojo dr. P. Kisielius. Jis pasakoja, kad ligonio inkstai buvo labai sutrikę, kankino labai didelė uremija, maitinimasis buvo prastas, ligonis buvo stipriai dehidruotas, smegenų arterijoje buvo bloga cirkuliacija, tai ligonis buvo pusiau be samonės, toks dažnai sumišęs. Ligoniui reikėjo į veną leisti visokius gaivinančius skysčius. Tai atstatė dehidraciją. Ligonis pradėjo kiek valgyti, bet uremija buvo aukštame laipsnyje — 200, kai normaliai būna 19-20. Specialus elektrinis įtaisas, įstatytas į krūtinę, širdį varė 70-čia plakimų per minutę.

Uremija žmogų varo į anemiją, kas pasireiškė ir pas Krupavičių. Buvo patinusios kojos ir veidas, tačiau ligoninėje kiek atsigavo, imdavo pažinti žmogų, o tarpais juokavo. Gailestingąsias seseris vadino princesėmis.

Ir vis dėlto pats didelių vilčių nerodė, kad išgis. Buvo įsitikinęs, kad iš ligoninės jau nebeišeis. Loretto ligoninėj išbuvo apie 8 d. Prašė rūgusio pieno. Dr. Kisieliaus žmona suraugino, daktaras nuvežė į ligoninę, ir Krupavičius mielai valgė. Galima būdavo su juo pasikalbėti, bet tarpais prarasdavo sąmonę. Vienas sau kalbėjo lotyniškas maldas. Su daktaru kooperavo gražiai, nors kartais adatas iš venų išsitraukdavo. Ypatingų pareiškimų nedarė.

Lemtingąją gruodžio 4 d. apie 12 val. dienos ligonį dar buvo aplankęs dr. Kisielius. Ligonio sveikata nėjo į gerąją pusę. Tą pačią dieną, kiek po 4 val. popiet, gail. sesuo rado Krupavičių jau mirusį. Mirė išgyvenęs 85 metus, du mėnesius ir tris dienas. Mirties priežastis — uremija.

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalus visus mūsų apylinkės. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtume būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki $20,000.00

Frank Zogas, President

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4949 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4478

5% All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

INSURED

6% 2 Years Savings Certificates (Minimum $5,000)

WINE AND DINE AT R. PLACE
2944 West 59th Street Phone: 776-8351
Fish fry every Friday 5 P.M. to 10 P.M. Stop in soon. Banquet Hall available for every occasion. Home cooking.

foto V. MAŽELIS

* Vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
* Portretūra
* Meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Telef. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

Magdalena Stankūnienė Sausis (medžio raižinys)
Iš dailininkės darbų parodos, atidaromos Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, sausio mėn. 16 d. 7 val. vak.

Al's Texaco Service
Savininkas Albinas Lakickas
Mechanikas Stasys Šarauskas
STABDŽIAI — SANKABOS — TRANSMISIJOS
ir motorų remontas — Tune-up.
5759 So. Western Avenue
(kampas 58-tos gatvės)
TELEF. — PR 8-9533

GENUINE POLISH FAMILY STYLE DINNERS
Charbroiled Steaks — Shrimps
Broasted Chicken — Roast Duck
We Cater Weddings — Banquets — Bar-B-Q Ribs — Broasted Chicken
Funeral Dinners — Wedding Showers
Open X-mas Day
● POLKA DANCING
Every Sunday 5:30 p.m. til ?
Club Antoinette
RESTAURANT LOUNGE & HALL
4559 So. Richmond — Tel.847-8378
YOUR HOSTESS: Antoinette Blazonczyk
Woman Cook Wanted, Steady work, good salary.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai—pritaikintni paveikslams ir skelbimams rėmai—metalu aplieti rėmai.
2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. VIrginia 7-7258 - 59

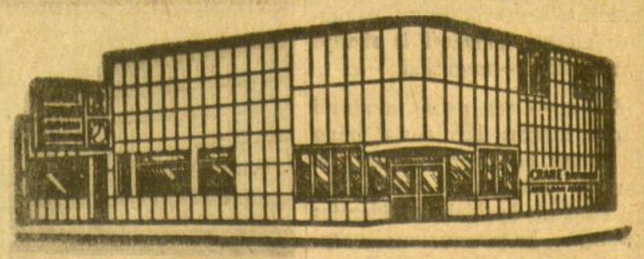

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
5¼% Mokamas už Vienų Metų Certificatu sąskaitas Minimum $5,000.00
INSURED
5% Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. .... 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. .... 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta.

KULTŪRINĖ KRONIKA

● **Lietuvos profesinio teatro 50 metų sukakties minėjimas** Chicagoje bus atžymėtas sausio 16 d. Kazio Binkio "Atžalyno" pastatymu Jaunimo centre. Veikalą režisuoja J. Valentinas. Veikalą stato Jaunimo teatras, jau ne kartą padovanojęs mūsų publikai malonių staigmenų.

● **Dail. Magdalenos Stankūnienės darbų paroda** Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, atidaroma sausio mėn. 16 d. 7 val. vak. Parodoje bus išstatyta daugiau kaip 40 paveikslų, atliktų labai įvairia technika — tai bus medžio raižiniai, mozaikos, akrilinė tapyba, kolažai ir kt.

● **Naujas Strazdelis Kauno dramos teatro scenoje.** Lietuviškojo profesinio teatro 50 metų sukaktis Kaune atžymėta, ce kita ko, ir jauno rašytojo Juozo Glinskio dramaturginiu debiutu, poeto Antano Strazdelio gyvenimo temos veikalu "Grasos namai". Apie veikalą ir jo spektaklį rašytojas Juozas Grušas spaudoje (Literatūra ir menas, 1970. XII. 19) atsiliepia šitaip: "Džiugu, kad šiuo veikalu į lietuvių dramaturgiją atėjo naujas, talentingas, originaliai mąstantis autorius. Režisierius rado šį mąstymą atitinkančią formą — raiškią, metaforišką. Spektaklio Strazdelis nebe toks chrestomatinis, koki jį įpratome matyti iki šiol, spektaklio kūrėjai pabrėžia jo paveikslo tragizmą".

● **Danutės Brazytės - Bindokienės romanas "Viena pasaulyje"** jau spausdinamas Draugo spaustuvėje. Jį leidžia Lietuviškos knygos klubas. Knyga bus apie pustrečio šimto puslapių. Romane nagrinėjama labai aktuali ir šiuolaikinė Amerikos didmiesčių ir juose sau kelio ieškančių jaunų žmonių tema.

● **BOOKS ABROAD, Autumn 1970.** An International Literary Quarterly. Sponsored by The University of Oklahoma. Editor **Ivar Ivask,** 401 W. Brooks Street ,Room 45-A, Norman, Oklahoma 73069. Žurnalo metinė prenumerata $8.00, dviems metams $14.50. Administracijos adresas: Books Abroad, 1005 Asp Ave., Okla 73069.

Tai didelį tarptautinį garsą įgijęs literatūros žurnalas, šalia pagrindinės kurios nors puslapių temos, duodąs ir viso pasaulio grožinės literatūros ir su ja susietų leidinių apžvalginės recenzijas. Žurnalas į savo bendradarbių eiles yra sutelkęs visų tautų literatūrų šios srities akademinius specialistus, kurie žurnale nuolat pristato jų sekamas literatūrines naujienas. Dalis tokių bendradarbių jeina tiesiog į žurnalo redakcinę kolegiją. Tokių tarpe randame ir mums gerai pažįstamą prof. Rimvydą Šilbajorį.

Naujasis numeris didžia dalimi yra skirtas praėjusių metų "Books Abroad" žurnalo literatūrinės premijos pirmajam laureatui italų poetui Giuseppe Ungareti.

Kiekviename šio žurnalo numeryje yra parecenzuojama ir viena kita lietuviškoji knyga. Įdomu čia tai, kad lietuvių ir latvių kalbomis parašytos knygos randa sau vietą skyriuje, kurio bendroji antraštė yra: "Fino - Ugric and Baltic Languages". Šį kartą aptariamos šios lietuviškosios knygos: Juozo Grušo "Rūstybės šviesa", Vilnius 1969 m. (Rimvydas Šilbajoris), Lietuvių tarybinė novelė, red. A. Zalatorius, Vilnius, 1969 m. (Rimvydas Šilbajoris), Kazio Sajos "Mamutų medžioklė, Vilnius, 1969 (Algirdas Landsbergis). Numery kaip tik pasigendame išeivijoje išleistų lietuviškų knygų recenzijų. Latvių ir estų skyriuose net dominuoja laisvajame pasaulyje išleistų jų knygų aptarimai. Žurnalo lietuviškojo skyriaus bendradarbiams šito ateityje neverėtų pamiršti, kad nesusidarytų kitiems įspūdis, jog laisvojo pasaulio lietuvių literatūra neegzistuoja. Beje, ispanų literatūrai skirtuos puslapiuos mūsų bendradarbė prof. Birutė Ciplijauskaitė dar aptaria ispanų poeto Caballero Bonald naują knygą.

● **EGLUTĖ, 1970 m. gruodžio mėn.** Gražiai leidžiamas, gausiai iliustruotas ir keliomis spalvomis spausdinamas lietuviškasis vaikų žurnalas. Redaguoja ir leidžia seselės putnamietės. Metinė prenumerata $5.00. Redakcijos ir administracijos adresas: Eglutė, Immaculate Conception Con,, Putnam, Conn. 06260. Čia minimas numeris yra net 50 psl. O jame mūsų mažiesiems rašo šie autoriai: J. Minelga, R. Jotvingytė, Z. Visockienė, A. Baronas, N. Jankutė, D. Lipčiūtė, M. Kvietytė, R. Rasa. Savo piešiniais numerį puošia šie mūsų dailininkai: A. Sruoginienė, A. Trinkūnas, J. Kiburas, B. Morkūnienė, K. Butvydaitė, P. Augius, N. Palubinskienė, M. Ambrozaitienė.

● **ŠALTINIS, 1970 m. rugpiūčio - spalio mėn. Nr. 4—5.** Tikybinės ir tautinės minties žurnalas. Leidžia Šv. Kazimiero Sąjunga Anglijoje. Prenumerata metams $2.00. Redaguoja S. Matulis, MIC. Redakcijos ir administracijos adr.: 16, Hound Rd., West Bridgford, Nottingham, N 16 G2 AH, Egland.

● **NAUJA BANGA, 1970 m. rugsėjo mėn.** Los Angeles moksleivių ateitininkų Maćernio vardo kuopos leidinys, 39 psl. Viršelis Rasos Arbaitės. Redaktorės: Rasa Kojelytė ir Rasa Arbaitė. Talkininkai: Linas Kojelis Irena Leonavičiūtė ir Rima Jodelytė. Patarėjai: Irena Raulinaitienė, Julius Raulinaitis, Juozas Kojelis. Iliustratoriai: Rasa Arbaitė, Linas Kojelis, Rasa Kojelytė. Turinys: Žinios apie stovyklą; Dienos stovykloje; Ką man stovykla davė; Seku pasaką (sava kūryba); Mano sala (sava kūryba); Man patinka; Laimė — nelaimė; Palikimai.

● **JAUNIMO BALSAS, 1970 m. spalio mėn. Nr. 12.** Rochesterio moksleivių ateitininkų Miško brolių vardo kuopos neperiodinis leidinys. Redaktorius Tadas Klimas. Viceredaktorius Juozas Laukaitis. Iliustravo Jūratė Krokytė. Spausdino Bronius Krokys. Laikraštėlyje spausdinama sava kūryba, vasaros stovyklų prisiminimai, įvairūs rašiniai.

Trys pastarieji Lietuvių rašytojų draugijos pirmininkai Brazdžionio poezijos šventėje, Chicagoje, praėjusių metų gruodžio 12 d. Du anksteniieji — Bernardas Brazdžionis (kairėje) ir Aloyzas Baronas (dešinėje). Viduryje dabartinis LRD pirmininkas Leonardas Andriekus.
Nuotr. A. Gulbinsko

NAUJI LEIDINIAI

* * * * * * * * *

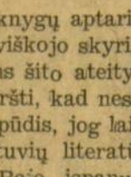

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
IR MĖGĖJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

REIKMENYS FOTOGRAFAMS
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PRospect 6-8998

Filmų įvairumai

Ekrane grįžtama vėl į padorumą

STASĖ SEMĖNIENĖ

Viename pačių geriausių ir populiariausių filmų ligi šių dienų "Gone With the Wind", 1939 m. pastatyme, svarbiausioji veikėja Scarlett O'Hara (Vivien Leigh) pabaigoje užklausia ją apleidžiančio vyro Rhett Butler (Clark Gable): "O kas bus su manim?" Anas atrėžia: "Frankly, my dear, I don't give a damn!" Tas mažas keiksmažodis "damn" tada sukėlė baisų pasipiktinimą, kad įvedami "nešvarūs žodžiai" į ekraną.

Trims dešimtmečiams praslinkus, ekranas pradėjo maitinti mūsų nuvargusią dvasią tokiais nešvariais ir vulgariais, žodžiais, kurių nė istorinis vežikas nevartotų. Biauriausieji žodžiai buvo lydimi nešvariausių pornografinių vaizdų. Rimtesnieji piliečiai, stebėdami visa tai ekrane, svarstė, kad blogiau jau negali būti, kad ilgainiui viskas turės nusigręžti nuo tokio kūniškais jusliais pagrįsto kelio atgal į dvasinį.

Ir dabar, stovėdami ant naujų 1971 m. slenksčio, staiga pastebėjome, kad stovime kryžkelėje, vedančioje mus į šviesesnį ir geresnį kelią.

Nedažnai pasitaiko, kad blogos naujienos yra geros žinios. Tačiau visame krašte matome ženklų, kad seksu eksploatuojami teatrai prieina liepto galą. Tokių teatrų kasos tuštėja, o padorus pilietis dėl to nenubrauks nė vienos ašaros.

Štai, Charles Champlin "Los Angeles Times" rašo, kad, vieną dieną, važiuodamas to miesto Sunset Strip, pastebėjo, jog reklamų šviesomis blizgantieji pornografinių filmų teatrai dabar rodo eilinius padorius filmus. O mažas, gražus, meniškas teatrėlis, virtęs vienu laiku pornografinių, vėl sugrįžo į pirmos rūšies užsienininių filmų rodymą.

To teatro savininkas papasakojo, kad seniau rodydavo pornografinius filmus 10 - 15 klientų, mokėjusiems po 5 dol. "Dabar rodome rimtus dalykus po 2 dol. už bilietą ir teatras yra dviem trečdaliais užpildytas". Bent sykį pinigas prašneko gera linkme.

Tokiu būdu visi panašūs nešvarūs teatrai serga žlugimo liga. O tam yra klasiška Hollywoodo priežastis. Visi buvo įšokę į vežimą, kuris nežinojo, kur važiuoti, nes neturėjo ateities kelio. Vieno pornografinio teatro staigus pasisekimas užkrėtė taipgi kitus, ir jų priaugo daugiau, kaip grybų po lietuas. Dabargi jie užsidaro, užėjus pornografinei depresijai.

Pradžioje nemažą rolę jųjų pasisekime suvaidino švedų filmas "I am Curious (Yellow)." Tas filmas virto triuškinančiu pasisekimu, žiūrovams valandomis stovint eilėse prie teatrų kasos langelio visoje Amerikoje. Kodėl? Pirmiausia, daugumą buvo tikrai labai smalsūs, norėdami pamatyti, ar tikrai visi tie skandalingi dalykai, girdėti apie "Curious", buvo teisybė. Antra, norėjo taipgi pamatyti, prie ko priėjo naujoji laisvė ekrane ir kur baigėsi jos ribos. Gal ką nors ir vilioja pamatyti dabartinių laikų Švedijos filmų sukimo menas. Tačiau, nemigdykime savęs ta mintimi, kad dėl to tvino tos smalsuolių eilės prie kasos.

Pagaliau, pamačius "Curious", pagavo depresijos banga, nešanti į gilesnį patyrimą. Ne vien švelnesnį ir jautresnį asmenį užvaldė raustančios gėdos jausmas, kad grynai privataus pobūdžio žmogaus dalys padaromos viešomis. Ir ne kiekvienas normalus žmogus visa tai atmes lengvabūdišku: "Na, tai kasl"

Todėl tiems, kurie mėgsta gerą skonį ir viešą susivaldymą, naujieji pasukimo ženklai bus labai mieli ir sveikintini.

Optimistiškai žvelgiant į ateitį, didžiajam smalsumui atslūgus, geras skonis ir sveikas protas vėl pasidarė žmogų valdančiu kelrodžiu. Todėl, pavyzdžiui, nežiūrint didžiausio išgarsinimo, toks filmas "Myra Breckinridge" užsidarys su didžiausiu nuostolių ryšuliu.

Atsiras dar ir ateityje publika, daugiausia senstelėjusi, vieniša ir liūdna, filmams be turinio, vien seksu pagrįstiems.

Tačiau daugeliui užteko kelių neskoningų, nepadorių filmų, įgrisusių visam amžiui. Galime baigti vieno (amerikiečių kritiko) mintimi, kad žiūrovai patyrė, jog seksas nėra žiūrovo sportas.

POPULIARIAUSI SKELBIMAI DRAUGE

Kokie yra populiariausi skelbimai "Draugė".

Tie skelbimai, kurie užima tik kelias eilutes, yra plačiai skaitomi. Kartais jie daugiau patraukia skaitytoją, negu didesnieji skelbimai.

Tie skelbimai yra "Aplink mus" skyriuje paskutiniam dienraščio "Draugo" puslapy. Vienas, kitas toks skelbimas gali daug padėti Jūsų draugijos parengimui. Daugelis naudojasi tokiais skelbimais, nes jie yra plačiai skaitomi kiekvieną dieną. Pabandykite skelbti ateinantį Jūsų draugijos parengimą tokiu būdu "Aplink mus" skyriuje.

HIGH RATES
Paid Quarterly

5% PASSBOOKS
$1.000 minimum
5½% INVESTMENT BONUS PLAN
$1.000 minimum

INSURED

6% $5,000 minimum 1 YEAR CERTIFICATE
5¾% $1,000 minimum 1 YEAR CERTIFICATE

Savings Insured to $20,000
Highest reserves

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
4071 Archer Avenue Chicago, Illinois 60632

EUDEIKIS
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
La dotuvių Direktoriai
Trys Moderniškos Koplyčios
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TEVAS IR SŪNUS —
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS:
2533 West 71st St. Telef. GRovehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOwnhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

BŪKITE DRAUGO ARTIMIEJI

Dienraštis DRAUGAS Amerikos lietuviams stengėsi įvairiais būdais patarnauti jau 61-rius metus. Pirmaisiais metais jis gynė lietuvius nuo bedieviškų puolimų, vėliau turėjo kovoti prieš socialistus ir komunistus. Jis taip pat padėjo steigti reikalingas lietuviams draugijas ir katalikiškas parapijas. Dabar jis yra didysis informacijos centras visiems Amerikos lietuviams ir visuose jų reikaluose. Tai jo pastangos padėti šio krašto lietuviams.

Šiuo metu DRAUGAS ieško naujų prietelių, kurie ateitų jam į talką. DRAUGAS džiaugiasi, kad jo draugai prie prenumeratos kainos prideda didesnę ar mažesnę auką. Tokia pagalba padeda jam geriau patarnauti lietuviškai bendruomenei. DRAUGAS pajėgia įsigyti geresnių mašinų klišėms gaminti, knygoms spausdinti ir t.t.

DRAUGUI būtų labai naudinga, kad dabartiniai jo draugai padėtų jam ir kitais būdais, būtent prikalbintų savo artimuosius prenumeruotis šį dienraštį. Jei nuoširdžiai vertinat mūsų dienraščio patarnavimus lietuviškai visuomenei, paraginkite tuos, kurie DRAUGO dar nėra užsiprenumeravę, jį užsisakyti.

DRAUGO administracija todėl siūlo: pasiųskite pavardes ir adresus tokių asmenų, kurie dar neskaito DRAUGO, ir mes siųsime jiems visą mėnesį DRAUGĄ susipažinimui. Už tokį patarnavimą būsime Jums nuoširdžiai dėkingi, o Jūs būsite mūsų artimi draugai.

NAMŲ TAISYMO DARBAI
Staliaus, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuvis — labai prieinama kaina.
SKAMBINTI RE 7-9615

15% — 20% — 30% pigiau mokėsit už apdraudą nuo ugnies ir automobilio pas
FRANK ZAPOLIS
3208½ West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

GĖLĖS
Vestuvėms, banketams, laidotuvėms ir kitokioms progoms
GUŽAUSKŲ
Beverly Hills Gėlinyčia
2448 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-0833 — PR 8-0834

Remkite tuos biznierius, kų skelbias "Draugė"

Perskaitę "Draugą", duokite kitiems pasiskaityti.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
STEP. C. LACK IR SŪNŪS (LACKAWICZ)
2424 W. 69th Street Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd Place Tel. VIrginia 7-6672
PETRAS BIELIŪNAS
4348 S. California Ave. Tel. LAfayette 3-3572
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 So. Lituanica Ave. Tel. YArds 7-3401
POVILAS J. RIDIKAS
3354 So. Halsted Street Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. Lituanica Ave. Tel. YA 7-1138-1139
VASAITIS - BUTKUS
1446 S. 50th Ave., Cicero, Ill., Tel. OI 2-1002
LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNUS
649 E. 162nd Street, South Holland
10821 South Michigan Avenue, Chicago
TEL. — CO 4-2228

SPYGLIAI IR DYGLIAI

REDAGUOJA DR. S. ALIŪNAS

LAIKAS IR PINIGAI

Anot poeto, krinta metai, naktys ir dienos, o dabar jau štai visi kalba, kad krinta doleris. Taigi anasai žinomas teigimas, kad laikas pinigai, dar kartą pasitvirtina. Metai krinta, nuo kėdžių baruose diedai nukrinta Naujų Metų proga, bet tas doleris, nors ir krisdamas, vis laikosi ir laikosi. Ir vis dėl jo kritimo vyksta kautynės, nes kiekvienas nori, kad jis krisdamas į tavo kasą kristų. Dėl šito kritimo tarp LB ir Altos kasmet iškasamas karo kirvis. Tiesiog gaila, kad doleris krinta, gi kai pakiši kepurę, aukų nelabai į ją tekrinta.

Žinoma, kitas reikalas su laiku. Laikas taip bėga, kad net nebežinai, kurių metų šampaną geri, pernykštį, šįmetinį ar būsimų metų. Šiaip jau komunistiniuose kraštuose skelbiama, kad šįmetiniai metai bus geresni už buvusiuosius, bet aiškiai bus blogesni už būsimuosius. Taip žengiama artyn prie galutinio pasaulio palaidojimo, apie ką mūsų draugas Chruščiovas seniai kalbėjo, o dabar jau ir jį patį laidoja. O jei jam dar kokią Nobelio premiją paskirs už atsiminimus, paskelbtus kapitalistiniam pasauly, tai laidotuvės bus aiškios.

Metams bėgant, svarbu konstatuoti, kad laikas yra labai brangus, kad laikas pinigai. Bet laiką, taip sakant, visi mėto ir visi sako, atsiprašau, neturiu laiko, gi, kad pinigų kas neturi nelabai giriasi ir iš viso nematyti, kad kas juos labai mėtytų. Vis mes taip gražiai skelbiame: eik parink aukų! Atsiprašau, neturiu laiko. Gal gali ateiti į minėjimą? Atsiprašau, neturiu laiko. Gal gali perskaityti knygą? Atsiprašau, neturiu laiko. Gal gali parašyti? Atsiprašau, neturiu laiko...

Malonu konstatuoti, kad, kai visi ašaroja, jog neturi laiko arba ir pinigų, nė vienas, taip sakant, neapsiverkė ir nepasiskundė, kad jis neturi galvoj. Čia baigiasi mūsų išmintis apie laiką ir pinigus, nors, jeigu ir visi turi stiprias galvas. kaip jie gali nesukombinuoti pinigų ir laiko.

Tenka pasakyti, kad laikas nekeičia žmogų. Ir dažniausiai sendamas žmogus jaunėja. Va, vaikas, gyvena senaisiais amžiais, jis temoka tik šiaip taip daugybos lentelę, gi senas mokslininkas gyvena jau šių laikų jaunystę, nes jis moka apskaičiuoti kelionę į mėnulį. Taigi senas jaunesnis už jauną. Na, žinoma, laikas ir kitaip keičia žmogų. Va, koks nors skubėjo nuo bolševikų, o dabar ima ir parašo, kad ten labai rojiška.

Tačiau kaip bebūtų, kaip laikas ir pinigai mus verstų iš kojų, iš esmės niekas nepasikeitė ir šiais metais. Bus daugiausia trepsima vietoje ir todėl tegalime pakartoti:

Ir vėl bus metai, kaip kas metai
Ir vėl lazdos bus du galai,
Žmogus eis priekin, o jo batai
Žiūrės ir neš jį atbulai.

P. J.

Geras šampanas kaip ir dalgis kerta.

KOKIOS MADOS YRA ŠIAIS METAIS?

"Kokio ilgio drabužius dėvės moterys? "Mini" jau ne madoj, "maxi" nepraktiška, o "midi" beveik niekam nepatinka."

"Tačiau yra ir čia išimčių: pvz. Amerikos prezidentui Richardui Nixonui ir Prancūzijos prezidentui George Pompidou patinka nauja mada, nes "midi" suknelėse moterys paslaptingesnės."

M. Remienė,
"Moterų Gyvenimas"

Malkų reikšmė

Medis išdygsta ir auga pasaulyje. Pasaulyje jis nukertamas ir kaip malkos sudeginamas. Degdamas jis šildo ištiestas prieš jį sušalusias rankas, pripildo pirkią jaukumu ir užvirina mėsą ir sriubą aprūkusiame katile."

"Aidai" nr. 9.

— Šiandien beveik būtų galimo mokėti penkių dolerių premiją už kiekvieną surastą liaudies masių žmogų, kuris dar bijo vadų.

Br. Raila

PAŽADAS SKAITYTOJAMS

"Imsiu ateityje ir dar smarkiau pasitempsiu — kokį nors smarkesnį gaidį išauginsiu, kuris ne gąsdintų visą apylinkę siautėjimu, bet giedotų nuo vidurnakčio iki saulės patekėjimo, savo balsu baidydamas nuo ramiai gyventi norinčių žmonių velnius."

Kazys Barėnas

PO BALIAUS

Kai po pusiaunakčio svečiai baigė skirstytis, prie vieno baliauninko priėjo patarnautojas ir pasakė:

— Gerbiamas pone, eikite tiesiai šiuo koridoriumi, ten išėjimas. Kai prieisite laptus, jums akyse pasirodys dvi atramos. Laikykitės už dešiniosios, nes kairiosios atramos visai nėra.

— Niekas nešaudo į blusą iš patrankų.

Edv. Cinzas

DR. S. ALIŪNAS

LAIKO TĖKMĖJE

Lekiu visai nepasiryžęs
Nė trupučio keliaut senyn,
Tiktai prakeiktos laiko vyžos
Neša galvotrūkščiais tolyn.

Ir taip leki net dulkės kyla,
Vis paskubom, vis taip bėgte,
Neši ant savo kupros vilą
Į amžinąsias padangtes.

Nurieda laikas pantiakais,
Nuplaukia dolerių maišu
Ir per liežuvį skaičiui tekant,
Pypkelę amžiną nešu.

Todėl išgerk ir nepražūsi
Tarp knygų, lyrų ir šapų,
Pakelki stiklą ir už mūšį
Švento Kazimiero kapų.

O skubant vis linksmai šėtonas,
Patylomis ausin kikens:
Kad tiktai žemėj niekad ponios
Ir Razmos fondas nepasens.

AUTOMOBILIO NUMERIS

"The Telegram" kolumnistas Wessely Hicks, sakosi, jog dabar galėsiąs nors viską pamiršti, tačiau stengsiąsis įsidėmėti ir atsiminti savo automobilio numerį.

Kai jis nusipirkęs savo naujutėlį automobilį, lyg susitarė ir kiti tūkstančiai žmonių nusipirko lygiai tokio paties modelio ir net tokios pat spalvos mašinas. Na, ir ką padarysi, juk nesi moteris, o mašina ne skrybėlaitė. Negi bėgsi kito, pirkti. Reikėję susitaikinti su esama padėtimi ir su mašinos dvynukais, esančiais pas kitus žmones — reikėję koegzistuoti, bet toji koegzistencija — daugiau bėdos jam pridariusi, negu Sovietų koegzistencija Amerikai.

Kartą Wesseley atbėgęs į aikštę, greitai įsisėdęs į mašiną ir pradėjęs taikinti raktus. Deja, greitai prisistatęs kitas žmogus, pakėlęs triukšmą, ėmęs šaukti policiją, lyg būtų sugavęs vagį. Reikėję aiškintis, ir ieškoti popierių, nes atmintinai — savo mašinos numerio nežinojęs.

O kitą kartą — jis radęs svetimą žmogų už savo mašinos vairo. Tai vis tų dvynukų aukos — jų savininkai. O su dvynukais ir taip būna.

Motina, kuri turėjo dvynukus — Jonuką ir Vytuką, ruošė juos gulti. Vakarinius poterėlius kalbant, Vytukas pradėjęs kone balsu juoktis.

Motina jį ėmusi barti, kad prie maldos netinka juoktis, o ir iš viso, kokia priežastis čia tokių juokų?

— Mamyte, — sako Vytukas, — tu Jonuką šį vakarą du kartus išmaudei.

Tai prisiminęs, pasakotojas Wesseley sakosi ėmęs, stengtis prisiminti licensinės lentelės numerius. Numeris iš šešių skaitmenų, su trimis aštuoniukėmis ir trimis kitais skaičiais. O tos aštuoniukės taip šokinėja.

Jis buvo metęs žvilgsnį į dvynukų lentas, kai kuris iš jų — taip pat turėjęs po tris aštuoniukes.

Bedarant visokias machinacijas dėl tų trijų aštuoniukių, savo mintyse Wessely Hicks kartą net suabejojęs ar tos trys aštuoniukės susidaro iš abiejų licensinių lentelių — priekinės ir užpakalinės, ar iš vienos?

Tai tokių nuotykių pasitaiko automobilistams, kurie nežino numerio. P.A.

RIMTAS ĮSPĖJIMAS

Vieno pietų Prancūzijos miestelio meras paskelbė ugniagesiam įsakymą:

"Griežtai draudžiama vartoti alkoholį dvi valandas prieš gaisrą".

Patenkintas norma

"Negalėtume pasakyti, kad lietuviškose kolonijose karčiamų būtų per mažai."

Kun. J. Prunskis

Kai brendom, kai vedėm, kai ėmėm auginti savo vaikus — ada ir mes atėjome į sales.

St. Barzdukas

NAUJAMETINĖM TEMOM

Rimta priežastis

— Na, dabar tai jau viskas! Neštu šįanakt namo!

— Kas atsitiko?

— Pamiršau žmonos vardą...

Mažas apsirikimas

— Sustok! Gana! Einam geriau pasėdėsim kur nors ant suoliuko!

— Jau visa valanda, kaip ant jo sėdim!

— Tai mes ne sūpynėse?

Nosies raudonumo priežastis

Moteris užklausė miestelyje žinomą girtuoklį, kodėl jo nosis visuomet paraudonavusi.

— Žydi, žydi iš džiaugsmo, gerbiamoji, kad aš jos nekišu į kitų asmeninius reikalus.

Nelaimė

Škotas sako savo draugui:

— Šiandien 20 laipsnių šalčio. Kodėl tu neužsileidi ant ausų kepurės ausinių,

— Niekados! Net ir didžiausiam speigui esant. Dėl tų ausinių jau kartą man atsitiko nelaimė.

— Kokia nelaimė.

— Vieną šaltą žiemos dieną užsileidau ant ausų ausines ir kaip tyčia sutikau MacPearsen. Jis man pasiūlė išgerti stikliuką skotiškos degtinės, o aš neišgirdau.

Pirmoji pagalba.

Pasiaukojimas

Girtas jūreivis įkrito į vandenį prie fontano. Kuomet policininkas jį traukė lauk, jis pradėjo šaukti:

— Gelbėkit pradžioj moteris ir vaikus, aš moku plaukti!

Pagrįstas spėjimas

— Tėveli, kas išvertė tuos medžius?

— Vėjas.

— Tai ką, jis buvo girtas?

Sunki kelionė

— Sustok! Negaliu daugiau eiti!

— Kas atsitiko?

— Delnus jau skauda...

MENAS IR KRITIKA

Vienas dailininkas sutiko kavinėje žinomą kritiką, kuris piktai iškritikavo jo paskutinį darbą.

— Dėl to, kad galėtum spręsti apie meną, — pasakė dailininkas, — reikia mokėti pačiam piešti.

— Mano brangusis, — atsakė kritikas, — aš nepadėjau per gyvenimą nė vieno kiaušinio, tačiau, patikėkite, kad galiu spręsti apie kiaušinienės skonį neblogiau už bet kurią vištą.

Lai avys ir jaučiai atvirsta į žmogų,
Kai dvyliktą dūžį varpai suaidės,
Ir velnius nuo balto bendruomenės stogo
Nubaido pragydęs tėvynės gaidys!

Ant. Gustaitis

Draugiški sprendimai.

Metų įvykis

Reikšmingiausias praėjusių metų įvykis buvo tas, kad Juozas Aliūauskas, kaip skelbia "Karys", buvo patrauktas į garbės teismą už tai, kad parašė knygą.

Grandinėlės tautinių šokių grupės padalkai, pereitais metais atsilaikę prieš "Naujienų" ir Maskvos puolimus. Nuotr. Vyt. Maželio

SPYGLININKAI GUODŽIASI

— **Vienas Spyglių skaitytojas** rašo: J. Daugailis "Drauge" rašydamas apie muz. Lapinsko vestuves parašė, kad griežė vargonais.

"Naujienose" po to vienas parašė, kad negalima griežti vargonais, griežiama tik dantimis.

"Drauge" po to J. Daugailis, pasinaudodamas lituanistų žodynais, įrodo, kad galima griežti ir vargonais.

"Naujienoms" dabar nieko nebeliko, kaip tik ir griežti dantimis.

Mintys šiais metais sakysimų prakalbų pagerinimui

— Visi reikalauja sakyti tiesą ir tačiau niekas nenori jos girdėti.

— Pikčiausiai šuo loja iš tolo.

— Žodžiais dangstomės dažniau, nei drabužiais.

— Geriau persūdyti sriubą, ne gu kalbą.

— Iš to, kokį advokatą žmogus samdo, galima suprasti jo kaltės didumą.

— Krentant stačia galva į bedugnę, belieka viena paguoda: galvoti, kad ji neturi dugno.

— Kai Brisiaus kaimynystėje duodama katėms lakti, šuo badu nesiskundžia.

— Jei varlė atsisako sparnų, ta tai nereiškia, kad ji kukli.

—Metus kaulą, šunų lenktynių skatinti nereikia.

— Viena klaida — ne bėda. Blogiausia, kad ją taisydamas padarai dvi.

— Turtingo žmogaus pasakojami anekdotai visada juokingi.

— Mylėk savo priešą, nes jis tau pasako tavo klaidas.

—Nori vienminčio — pirk papūgą.

— Skirtumas tarp proto ir kvailystės yra tas, kad protas turi ribas, o kvailystė ne.

— Kai kurios mergaitės sukneles dėvi tokias trumpas, kad jos kai atsisėda suknelė vistiek stovi.

— Vyrams lengviau gyventi negu moterims — jie vėliau veda ir anksčiau miršta.

— Daug tokių, kurie galėtų valdyti minias, jeigu mokėtų suvaldyti liežuvį. — G. Prentice

— Visų minkščiausioji pagalvė — švari sąžinė.

— Citata —lopas kiauroms mintims užlopyti.

— Kvailys du kartus gali būti protingas: kai tyli ir kai mus ima girti.

—Kai vyresnysis brolis (ruskis) pats be kelnių vaikšto, jaunesniajam apie kaklaraištį nėra ko ir galvoti.

— Kol kuklusis stovi už mylimosios durų, nedrįsdamas pasibelsti, atkaklusis ją pro langą į pasimatymą išsigabena.

— Pamerkus ūsus į alaus bokalą, negalima pamiršti, kad juos dar reikės ir namo parnešti.

— Nuomonėmis pasikeitimas yra tada, kad tu eini pas bosą su savo nuomone, o grįžti su jo.

— Žmogus be galvos nelabai gerai, bet jei kopūstas be galvos gali likti be pietų.

BUTELIO GALVA APIE SAVE

Didžiuotis aš pilnai galiu,
nors ir esu maža be galo.
Žmogaus galva nusvyra po stalu,
o aš išsilaikau virš stalo.

J. Mačiukevičius

Infliacijos mažinimas.

Koks katinas kaltas?

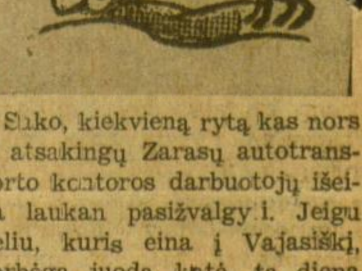

Sako, kiekvieną rytą kas nors iš atsakingų Zarasų autotransporto kontoros darbuotojų išeina laukan pasižvalgyti. Jeigu keliu, kuris eina į Vajasiškį, perbėga juoda katė, tą dieną autobuso neleidžia.

Sakysite — prietarai. Tiki jais ATK vadovai ar netiki — nespręsim. Vis dėlto mes, Vajasiškio gyventojai, manome, kad kažkokie katinai maišo transportininkams. Štai lapkričio 9, 12, 13 dienomis nebuvo autobuso 15 val., o lapkričio 15 ir 16 dienomis jis iš viso nepasirodė nei rytą, nei po pietų.

Pasirašo grupė Zarasų rajono Vajasiškio kaimo gyventojų
"Valstiečių Laikraštis"

UŽMIRŠTI LENINO TAKAI

Šitieji metai,
Lenino metai
visai baigiasi.
Žmonija stengiasi
Leniną pagerbti,

jo išminties perlus paberti.
Mokslas, poezija ir menas,
ir moderniškasis ir senas,
Lenino idėjų palaimą kelia,
rodo žmonijai naują kelią

Jungtinės Tautos viską nustelbė,
— Leniną taikos čempijonu paskelbė.

Komjaunuoliai,
labai uoliai
surašė, sužymėjo
pilniausiai, kaip galėjo,
kur tik Leninas buvo,
gal ir nebuvo,
gal tik pravažiavo,
mitingavo,
į kailį gavo,
pasislėpęs kur lindėjo,
kur daboklėje sėdėjo,
kurioj išvietėj tupėjo.
Visas Lenino vieteles,
visas raudonas kerteles
pagerbimui ruošia,
kaip šventoves puošia.

O svarbiausiojo dalyko
komjaunuoliai neaptiko.
Atrodo,
dar nesurado
net ir takelio,
viešo namelio,
kur Leninas tapo apdovanotas,
Veneros ordinu apvainikuotas.

Dr. P. M. Dale knygoje
"Medical Biographie" pažymėjo,
kad šitą ordiną Leninas
tikrai turėjo.
Nes be tos
Veneros įtakos
Leninas nebūtų pasiekęs tokios
mokslų gilybės
tokios galybės.

Marmoro lenta prikalta
prie to namelio privalo būt,
negi tokia svarbi vieta
Leninistikai turėtų žūt?
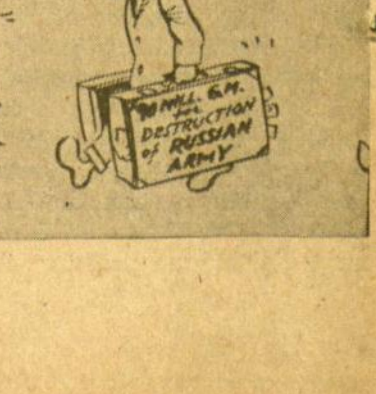
Lambrozo